

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40 ;

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a.

INSEȚIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Adunarea Asociațiunii.

Bustul lui Gheorghe Bariț.

Prezența d-lui V. Stroescu

Sibiu, 13 Octomvrie.

Greaua perdea de neri, care atârna de lungi săptămâni, prinsă de crestele Carpaților și întinsă asupra întreg orizontului țării — adispărut ca la un semnal tainic, trasă de mâni nevăzute și motolită undeva departe prin neștiutele adâncimi ale munților. Scăldat într'un potop de raze, Sibiuul și-a reliefat azi dimineață iarăș, în clarul atmosferei, interesantele-i particularități de oraș medieval coplesit de eflorescența încă timidă și atât de întârziată a unei vieți moderne. O ruină enormă, ce se pierde mereu sub vegetația nouă, din ce în ce mai pulsantă. O simfonică învăluire de glasuri metalice pornește din turnurile catedralei românești, revărsându-se larg în văzduh și călătorind cine știe până unde, în înălțimile bolții orbite de lumină, în preajma acelei minunate arătări de titani încremenți — acolo, spre zarea Țării Românești...

Pe străzile Sibiuului un furnicar aproape caleidoscopic și un concert de voci aproape bizar, în care stăpânește impetuos accentul armonios al limbei noastre. Pentru azi balanța forțelor a înclinat în favoarea noastră și noi am avut iluzia deplină a unui viitor pe care-l voim acestui oraș asaltat azi cu atâta îndârjire de potrivnicii noștri.

În acest cadru de seninătate a avut loc adunarea generală a Asociațiunii și pot să adaog imediat, că și adunarea a fost tot atât de senină și de armonică. Am avut iarăș la un loc toate elementele reprezentative ale vieții noastre și sperăm de-acum, că adunările generale ale Asociațiunii vor fi în viitor ceea ce trebuia să fie și în trecut: tot atâtea expresii sintetice ale forțelor noastre vitale. Au fost de față la adunare, precum și la toate momentele împreunate cu ea, capul bisericii noastre ortodoxe, dimpreună cu cei doi episcopi; au fost de față reprezentanții bisericii noastre unite și au fost de față reprezentanții luptelor noastre politice, culturale și economice, într'un mănunchiu bogat, veniți de pretutindeni, din toate ținuturile românești ale țării.

Dar ceea ce a imprimat momentelor de sărbătoare o tonalitate de-o adâncime nesimțită încă, a fost prezența d-lui Vasile Stroescu.

Nu știu de ce, figura de-o construcție subtilă, aproape diafană, a d-lui Vasile Stroescu — oricât de mult încercam să mi-o fixez — îmi scăpa mereu, stânsă parcă într'o aureolă prea intensă, și aveam impresia că

în mijlocul nostru își împrăștie razele biblicul stâlp de foc, care a luminat odată întunerecul din nopțile de pribegire ale unui popor isgonit... Și dacă serbările Astrei s'au remarcat acum mai mult decât altădată prin consistența unei conștiinți etice superioare, e fiindcă am văzut cu toții viul simbol al datoriei românești, l-am văzut cu toții pe Vasile Stroescu și am simțit să sufletele noastre sunt atrase armonios de marele lui suflet, ca în jurul unui biruitor centru de rotațiune...

În adevăr prezența d-lui Vasile Stroescu a dat un relief de-o frumusețe rară serbărilor noastre și avem mulțumirea sufletească de-a ne fi văzut capabili de-o demnă și curată manifestație de recunoștință față cu acest om providențial al nostru. D-nul Stroescu a primit toate semnele recunoștinții noastre și împrejurarea asta ne înalță mult în fața conștiinței noastre proprii.

Al doilea moment culminant al serbărilor a fost inaugurarea bustului Gh. Bariț, — o faptă, aceasta, săvârșită la timpul cel mai potrivit și menită să semnaleze o fază mai înaintată a educației noastre naționale.

În acest ansamblu fericit problemele viitoare ale Astrei, indicate lămurit de președintele ei, în discursul festiv pe care-l publicăm mai la vale, se desenează convingătoare și în fața noastră se deschide o perspectivă de silinți frumoase și conștiente. Să dea Dumnezeu, ca indemnurile ce simțim cu asemenea ocazii să nu adoarmă niciodată în noi.

Dăm acum o schiță sumară a singuraticelor momente:

ZIUA I.

Serviciul divin.

S'a văzut din presară că așteptările sibiienilor vor fi înșelate prin o mare afluență de lume, — grație împrejurării, că pe Luni a fost convocat și congresul național al bisericii noastre gr.-orientale. În adevăr, spațiile locale ale restaurantului Brote au fost pline de lume la seara de cunoștință și d-nul Dr. I. Beu, care a salutat pe oaspeți în numele sibiienilor, a putut să aibă o adevărată mulțumire.

Și mai cu seamă azi dimineață, pe străzi și în cele două biserici în cari s'a oficiat slujba divină, am putut cu toții să constatăm, că serbările Astrei vor avea și ca public proporțiile cuvenite.

În biserica catedrală a pontificat I. P. S. Sa mitropolitul Ion Mețianu, asistat de archimandriții Musta, Pușcariu și Hamsea, precum și de numeroși alți preoți. La sfârșitul serviciului sacru mitropolitul a rostit o predică ocazională, arătând însemnătatea generală a serbărilor și cerând binecuvântarea cerului asupra

lucrărilor Asociațiunii și congresului național bisericesc.

În biserica rom. gr. cat. a oficiat vice-președintele Astrei, părintele canonic Dr. Vasile Suciul de la Blaj, cu o solemnă asistență de protopopi și preoți. La sfârșitul slujbei părintele protopop Togan a spus o predică, lămurind credincioșilor însemnătatea serbărilor și inițiind o colecție pentru fondul ziaristilor. Rezultatul acestei colecții nu-l cunoaștem încă.

Sedinta I.

La orele 11 în sala festivă a Asociațiunii sunt de față până în vre-o 1500 de oameni, reprezentând societatea românească de pretutindeni. În rândul prim iau loc octogenarul mitropolit I. Mețianu, episcopii I. Pap și M. Cristea, dimpreună cu celelalte înalte fețe bisericești.

Figura rătăcitului de la Oradea-mare se desenează ca o siluetă a remușcării pe-un scaun la capătul șirului prim și nimenea n'o bagă în seamă. Cu sfârșitul sedinței ea a dispărut, — cine știe în ce noapte a unei conștiinți distruse...

Privirile tuturor sunt îndreptate îndeosebi asupra figurei de-o uimitoare noblețe și distincție a d-lui Vasile Stroescu, care la loc aproape de masa prezidială, la dreapta, neștiut la început de toți, cu atât mai viu observat pe urmă de miile de ochi iluminați de admirație.

La masa prezidială ia loc comitetul Asociațiunii, în frunte cu d-nul A. Bârseanu. Se remarcă prezența mai multor oaspeți iubiți din Țară. Găsim, îndată la început că o listă a oaspeților ar fi o încercare prea îndrăzneată și decât să scăpăm vre-un nume, renunțăm mai bine a o da. La masa presei (de data asta fără pseudogazetari): T. V. Păcățianu (redactorul Tezaurului Român), Dr. V. Branște (directorul Drapelului), S. Moldovan (primredactorul Gazetei Transilvaniei), A. C. Domșa, (redactorul Unirei), I. Montani (primredactorul Românului), A. Lupean (Solia satelor) și L. Paukerow (corespondentul mai multor ziare din Țară).

A venit la adunare și primarul orașului, dl Albert Dörr.

Arhiepiscopii și comitetul Astrei sânt primiți la intrare cu ovatii. (D-nul Stroescu a intrat înainte neștiut de nimeni).

În mijlocul unei ateuții încordate d-nul A. Bârseanu rostește următorul discurs festiv:

Discursul d-lui Bârseanu.

Excelența Voastră, Inult Prea Sfințite Părinte Arhiepiscop și Mitropolit,

Prea Sfințiți Episcopi,
Doamnelor și Domnilor!

Iată-ne întruniți din nou în adunarea generală a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” pentru întâia oră de la memorabila adunare din Blaj, în care s'a serbat existența de 50 ani a însoțirii noastre culturale. Vibrează și acum în inimile noastre amintirea frumoaselor zile de 15, 16, 17 August

v. 1911, când ne aflam la un loc: preoți și mireni, cărturari și plugari, tineri și bătrâni, bărbați și femei, în acel orașel bogat în aduceri aminte istorice românești cuprinși de vraja trecutului, mișcați până în adâncul sufletului de priveliștea miilor de oameni pătrunși de acelaș gând și de acelaș dor, însuflețiți de cuvintele auzite și de frumoasele producții artistice, la cari avusem norocul a fi de față, purtați pe aripile vântului de primul zburător român dela noi și înălțați în sferele luminoase ale entuziasmului și ale încrederii în sine, de aripile și mai îndrăznețe ale gândului, răpit de un moment de înviorare sufletească.

Este timpul să ne dăm seama, ce a rămas pe urma acestor clipe de înălțare sufletească, ce a răsărit din semintele aruncate în inimile noastre în frumoasele zile dela Blaj de acum un an și îndeosebi ce pași înainte a făcut însoțirea noastră culturală de atunci încoaci?

Și dacă, spre a răspunde la această întrebare, și pe temeiul răspunsului obținut a câștiga o îndrumare pentru viitor, am ales din nou sediul Comitetului central în care am serbat, înainte cu trei ani, amintirea marelui Arhiepiscop Andrei Șaguna, am făcut-o ca să ne aducem aminte de un alt bărbat, care deasemenea a stat la leagănul însoțirii noastre și de al cărui nume e legat tot trecutul ei, timp de trei decenii și mai bine. Bărbatul acesta este Gheorghe Barițiu, dela nașterea căruia s'a împlinit în primăvara anului acestuia un veac și a cărui binecuvântată activitate este vie încă în amintirea generației mai în vârstă.

Sub împresiunea pildei vie de activitate neobosită, închinată binelui obștesc a nemuritorului Gheorghe Barițiu, vom cerceta deci ce am făcut noi în cadrele însoțirii, din care facem parte, în curs de un an și mai bine și în ce direcție au a se îndrepta pașii noștri de aici înainte în conglăsură cu menirea Asociației, în numele căreia ne-am întrunit astăzi în locul acesta.

Ori cine a aruncat o privire asupra raportului general al Comitetului nostru central, sau a urmărit cu oarecare băgare de seamă mersul instituției, ai cărei membri suntem, a trebuit să observe, că lucrarea cea mai de seamă a însoțirii noastre în timpul din urmă a fost și este răspândirea luminei în straturile cele mari ale poporului, propagarea cunoștințelor folositoare și a năravurilor bune în cercuri cât mai largi, închegarea rindurilor între diferitele pături ale poporului nostru: între orașeni și săteni, între cărturari și necărturari, între intelectuali, meseriași și plugari. — Lucrarea aceasta, îndeplinită cu deosebire de despărțăminte și agenturile comunale ale însoțirii noastre, s'a manifestat în sutele de prelegeri populare ținute, în bibliotecile înființate, în deprinderea cu cetitul și scri-

sul a acelor necunosători de carte, în întocmirea câtorva expozițiuni mai mari sau mici și în premiarea produselor mai de seamă expuse, în înființarea câtorva reuniuni culturale sau economice, în încurajarea învățătorilor la o mai bună îngrijire a grădinilor școlare, și ici-colea, în distribuirea de altoi și de mașini agricole între țărani noștri.

Și cu bucurie trebuie să constatăm, că aceste nobile nizuințe, cari stau în deplin acord cu menirea însoțirii noastre, încep a fi îmbrățișate în cercuri tot mai largi, că la lucrarea mântuitoare de luminarea poporului nostru iau parte tot mai multe elemente, chiar și în ținuturi, cari până acum le consideram, dacă nu aproape pierdute, cel puțin nu tocmai accesibile culturii românești, în urma înrîuririlor nefavorabile străine de tot felul. Dovadă nou-înființatul despărțământ Vișeu-Iza din ținutul Maramurășului, în care o mână de oameni devotați desvoltă o activitate din cele mai laudabile, și despărțământul Sătmăr-Ugocia, în care acum de curînd câțiva vrednici tineri din dieceza Gherlei au ținut o serie de prelegeri populare, înviorînd inimile poporenorilor noștri din acele părți și storcînd chiar și aprobarea străinilor. Și tot astfel la Ceica și la Marghita din comitatul Bihorului, la Giurgiul din Săcuime și peste tot, unde a răsunit glasul chemării la viață prin cultura națională.

Toate aceste ne dovedesc, că poporul nostru e străbătut de dorul de lumină, că el începe a prețui tot mai mult cartea românească și că în sufletul lui a început a prinde rădăcini tot mai adânci convingerea, că mântuirea lui nu are să și-o aștepte decât dela sine însuș. Și în împrejurările grele de astăzi pline de decepțiuni, de nenorociri elementare și de zângănitul armelor, această convingere este busola cea mai sigură, care ne poate conduce la un viitor mai fericit. Numai prin luminarea minții, prin întărirea puterilor noastre trupesti și sufletești sub pavăza unor principii morale sănătoase și sub steagul iubirii frățești vom fi în stare a învinge greutățile, ce ne stau în cale și a ne asigura un loc vrednic între popoarele cu care am fost ursiți a vieții împreună.

Deși însă, în genere, putem constata în timpul din urmă oarecare progres în lărgirea cercului de activitate al însoțirii noastre, totuș am greși dacă am crede, că s'a făcut și se face tot ce trebuie făcut. Dimpotrivă dacă nu voim a ne înșela înșine, suntem datori a recunoaște, că în multe părți pătura noastră cultă încă nu este pătrunsă de ajuns de problemele „Asociațiunii”, că unele despărțăminte sunt și acum cadre fără de ostași și că cei puși în fruntea lor sau nu-și fac datoria deloc sau, și de fac din când în când unele încercări, nu au destulă perseverență, ca să le ducă la bun sfârșit, ci se opresc la mijlocul

drumului, așa, că din silințele lor nu se alege nimic pozitiv.

Dovadă, că nu toți intelectuali noștri știu prețui, după cuviință, însemnătatea însoțirii noastre, și sunt în stare a se însufleți pentru scopurile ei, este și numărul, relativ mic, al acolora, cari au intrat în cadrele ei: 2649, față cu numărul de aproape 10.000 câți s'au socotit mai anii trecuți că s'ar putea înscrie ca membri.

De altă parte, cum ne-am luat îndrăzneala a constata și cu alt prilej, între fruntașii noștri din diferitele regiuni ale țării nu e destulă legătură sufletească; ei nu se știu însufleți din destul pentru acelaș ideal și nu se știu supune unei discipline stricte pentru aducerea lui la îndeplinire. O parte mare dintr'înșii se mărginesc a-și vedea de năcazurile proprii, iar alții, deși mai puțin egoiști, se izolează în cercul restrîns al împrejurimii nemijlocite, nevoind să știe nimic, de ce se întâmplă afară de hotarele comunei, cercului sau cel mult comitatului în care trăiesc.

Spre a ilustra această afirmare voi aduce un singur exemplu.

În cele câteva centre în cari avem școli secundare românești sau seminare pentru creșterea viitorilor preoți și învățători, s'a făcut de-o vreme încoace frumosul obicei de a se ținea, mai cu seamă în timpul iernii conferențe de cuprins felurit pe seama publicului doritor de știință din acele centre. Ei bine, aș voi să știu, dacă chiar conferențiarilor dintr'un loc cunosc ce se petrece în celălalt punct: dacă de pildă, la Brașov se urmărește, ce subiecte se tratează la Blaj, și dacă la Sibiu ne dăm seama de materiile tratate la Năsăud, la Brad și la Beiuș? — Tare mă îndoiesc, că mi s'ar putea da un răspuns pozitiv la această întrebare, afară doară de vre-o informație întâmplătoare, culeasă din vre-o știre scurtă rătăcită în coloanele nu știu cărei gazete.

Era vorba într'o vreme de un schimb de conferențieri, ce aveau să se facă sub egida „Asociației” noastre. S'a făcut, cât îmi aduc aminte, o încercare sau două cu succes foarte frumos, cum însumi am avut prilej a constata; dar atîta a fost tot, și mai departe lucrurile au rămas tot în starea de mai înainte.

Și ce urmări favorabile ar avea un asemenea schimb, își poate închipui ori și cine. Publicul nostru s'ar deprinde a se ocupa cu aceleași probleme, emancipându-se din când în când din cercul strîmt al intereselor locale, ne-am mai primeni ideile, ne-am cunoaște mai bine unii pe alții și ne-am ști prețui reciproc, — cu un cuvânt: am aduce la îndeplinire acea „unire în cuget și în simțiri”, pe care o cântăm de atîta vreme, dar pe care încă n'am izbutit a o înfăptui pe deplin până acum.

Fragment din: „O amintire”

De I. Broșu.

Entbehren sollst du!
sollst entbehren!

Faust I.

Balul țină până târziu, după miezul nopții.

Deodată cu plecarea prefectului, lumea elegantă începu a se împrăștia pe rând, și grămădindu-se la cele două portaluri, dispărea în birjele, cari așteptau înșiruite una după alta la scară. Privitorul avea impresia că se găsește în fața unei coșnițe de albine, ce roește, — atât era de mare aglomerația. Dela un timp, localul impestrițat de oameni, limpezindu-se, pe încet, mai rămase un singur cupeu de vară, cu storurile trase. Vizitiul impacientat, plesnia din când în când cu sfîrcul biciului spinarea cailor, îi smucea scurt din hățuri, apoi sărea dondăniind, jos, de pe capră, și întrînd pe furis în gangul „Redoutei”, luminat abia cu un singur bec de gaz aerian, spiona ieșirea atât de anevoiasă a stăpânului său.

În fine iată-l și pe acesta.

Era însoțit încă de trei persoane, probabil de niște prieteni, ce-l reținuseră cu vorba mai mult. Ei își luară rămas bun unii dela alții, își strânseseră mâinile, se salutară, și dispărură fiecare pe rând, în întunec, ca într'un abis.

Alexandru Boureanu, căci acesta este nu-

mele proprietarului cupeului, se adresă către vizitiu:

— Gata Ioane?

Ion, fără s'aștepte sfârșitul întrebării, frecându-și mâinile:

Gata boerule. Hm.. păi mi se pare, c'o să ajungem chiar în zori, acasă!

— Să fim sănătoși, zise Boureanu. Apoi după o pauză îl întrebă zgreburiind: ai tras urechile cailor?

— La poruncă stăpâne!

Ion, adună velințele roșii de pe cai, îi trase de urechi, și până ce stăpânul său își înveli trupul încălzit prea tare, într'o blană grea, sări pe capră, smuci hățurile, pișcă cu sfîrcul biciului ager pulpele grase ale fugarilor, — și o porniră la goană. Roatele cupeului acum duruiău pe pavagiul stricat, acum se rontăiau de pietrele tocite; arcurile pocneau, se lăsau, gemeau, iar sgomotul acesta uniform și scrijelat, se perdea ca un vaet, în noapte, printre ziduri. După un sfert de oră de fugă, prin oraș, cupeul ajunse la barieră, — de aici se începea câmpul. Mijlocul lui, îl tăia în două șoseaua dreaptă, de țară.

Deodată, de după zîmții unui nor, se ivi luna, ca o secere. În lumina ei drumul alb și prăfos ducea printre suhaturi, și lanuri mohorâte de porumbiște. Ici și colo, se vedeau focuri pălpâind: aprinseră oamenii miriștea.

Linșteea asta grea, a după miezului de noap-

te, era turburată din timp în timp, de foșnetul vântului, ce trecea gemând peste vărfurile porumbiștilor uscate, cari sunau ca niște tărăcuțe... Apoi pacea se instăpânea din nou, și mai plumburie, asemenea unei ape adânci, fără de fund.

Al. Boureanu se lăsă pradă gândurilor. Legănatul ritmic al cupeului, îi facilita toropeala aceea dulce. Ea te cuprinde totdeauna irezistibil după o petrecere, unde ai avut ocazia să conversezi cu femei frumoase... Sta nemișcat, cu ochii închiși pe jumătate, dând frâu liber fantaziei să zboare în voia ei... Uneori, adierea aspră a vântului de toamnă, îl făcea să tresară din această reverie nocturnă, însă blana călduroasă, cu care se învelise, echilibra disonanța stridentă, și-l cufunda din nou în imperiul visării. Încetul cu încetul, el probă să-și reconstruiască, grosso modo, peripețiile serii întregi. Se vedea în sala de dans, anturat de femei frumoase, cu privirile de foc; apoi deodată se vedea răpit pe luciul parchetului, într'un vals delicios și nebun, cuprinzând cu brațul său vânjos talia delicată a soției prefectului. Avea impresia, că este dus de un vârtej repede și rotitor, ce-l ridică sus, sus de tot, ca într'o pâlnie, la o înălțime ametoitoare. Și din acest deliciu fermecător, îl trezea brusc biciuirea rece a vântului de toamnă și glasul aspru al lui Ion: hi șargule!... hi tată!... hi mă!...

În fine, după o goană de-o oră, breakul se

Dar am putea lua și alte nide ca să dovedim această lipsă de legătură sufletească.

Iată avem un număr destul de frumos de reuniuni de natură diferită: de cântări, de meseriași, de învățători, de femei și una-două de comercianți și agricole.

Oare între aceste reuniuni aflăm legăturile de lipsă pentru o purcedere unitară spre ajungerea scopului comun, pe care-l urmărim, — legături, pe cari le observăm la însoțirile altor poezii?

Așa de pildă, de câteori se întrunesc corurile reuniunilor de cântări, ca să emuleze unele cu altele și astfel să se îndemne reciproc a face progrese tot mai mari în arta sublimă și însufletitoare a muzicii?... Sau reuniunile noastre de meseriași se sprijinesc oare una pe alta, se interesează din destul de relațiile diferitelor centre cu meseriași români, căutând să îndrumeze tineretul la meseriile de cari avem mai mare trebuință?... Sau iarăși, învățătorii noștri urmăresc cu destulă băgare de seamă lucrările colegilor lor din alte reuniuni, căutând să stabilească o unitate în activitatea lor atât de însemnată pentru viitorul poporului nostru?

Cât despre reuniunile de femei, tocmai în timpul din urmă se ventilază ideea ca să se încerce o apropiere a lor, ceea ce ar promova în mod însemnat nizuințele lor filantropice și culturale... Ce deosebire în privința asta la noi și la popoarele cu cari locuim împreună, dar cari au avut norocul a înainta mai mult în cultură!... Să luăm, de pildă, pe concetățenii noștri sași și să vedem ce legături strinse sunt între numeroasele lor însoțiri de tot felul.

Cât de însufletitoare sunt întrunirile societăților lor de gimnastică și de cântări! Ce corespondență vie e între reuniunile lor de meseriași și de comercianți și cum se înștiințează una pe alta de locurile libere la diferitele maiestrii și de trebuințele cari se simt într-o piață sau în alta!... Dar între învățătorii lor ce comunicare vie de idei și ce împărtășire generală la discutarea însemnatelor, dar de multe ori și complicatelor probleme școlare!... Agricultorii lor câte ori se întrunesc ca să discute chestiunile, ce-i interesează!... În sfârșit femeile lor cu prețesele în frunte de câte ori convin în adunări regionale sau chiar în congrese generale spre a se sfătui în privința creșterii tinerimei, a înaintării economiei casnice, a îngrijirii bolnavilor și a ajutorării celor lipsiți!...

Am putea zice, că pe lângă unitatea de credință și pe lângă situația materială mai bună rezultată în urma dezvoltării istorice excepționale de favorabile, precum și în urma progresului în cultură, puterea acestui mic popor stă tocmai în legăturile sufletești dintre membrii săi.

Chiar și între tineretul poporului despre care

e vorba, se cultivează spiritul acesta de unitate sufletească. De câte ori gimnazistii din diferitele centre săsești se cercetează unii pe alții, învățând a cunoaște, pe lângă frumusețile țării, pe frații lor de același sânge și de aceeași limbă, cu cari mai târziu vor avea să lucreze împreună în viața publică.

Exemplul acesta, ce-l avem zilnic înaintea ochilor ar trebui să-l imităm mai mult ca până acum. Să ne deprindem a ne simți cu toții membri ai aceluiași popor, să luăm parte la bucuriile și la suferințele obștești, să jertfim tot ce ne stă în putință pentru binele totalității, și astfel puterea noastră să stea în comunitatea noastră sufletească.

Și fiindcă a fost vorba de conferențele literare-științifice și de însemnatățile lor, mă gândesc, dacă n'ar fi cu putință să se facă și la noi aceea ce se obișnuiește de un timp încoace la alte neamuri și ce a izbutit a face cu o rezultată așa de strălucit neobositul apostol dela Văleni, care în câțiva ani de zile dintr'un orașel, cunoscut mai înainte prin prunele sale și prin țuica sa, a creat un centru cultural cercetat de atâția tineri doritori de știință, ba chiar de vârstare ale Familiei regale din Statul vecin, — înțeleg, dacă n'ar fi cu putință să se întocmească și la noi niște cursuri de vară, sau, — cum se mai numesc asemenea cursuri —, dacă n'am putea avea și noi o Universitate populară? — Condițiile pentru o astfel de instituție nu ne lipsesc. Intre profesorii noștri și între ceilalți intelectuali avem bărbați, cari se ocupă cu cercetări științifice și cari ar putea împărtăși și pe alții din comoara cunoștințelor lor. Cât pentru localități potrivite pentru asemenea cursuri de vară puține ținuturi vor fi așa de bogate ca Ardealul nostru și regiunile învecinate.

Iată, așadar, o problemă cu care ar merita să ne ocupăm și asupra căreia atrag îndeosebi luarea aminte a secțiilor noastre literare științifice.

Ce însemnatate ar avea pentru noi niște asemenea cursuri, este ușor de înțeles. Pe lângă înmulțirea cunoștințelor ele ar contribui în mod însemnat la înfrățirea sufletelor și la stabilirea legăturilor, de cari am amintit mai înainte și de cari avem atâta trebuință.

Pe lângă legăturile intelectuale și morale însă, suntem datori, — dacă voim să asigurăm viitorul poporului nostru, — să stabilim între noi și cât se poate de multe legături materiale, știut fiind, că bunăstarea materială este o condiție neapărată a progresului cultural.

Aceasta o vom putea face, dacă vom stăruii din toate puterile noastre pentru înființarea unei organizări cât mai complete financiare și economice între toate păturile poporului nostru. Avem, ce e drept în privința aceasta un început

destul de frumos în băncile noastre, este vorba acum, ca lucrarea începută să o ducem mai departe căutând formele potrivite, în cari întreg poporul nostru și în prima linie țărâtimea noastră, care formează temeliea neamului nostru întreg să-și vadă ocrotite interesele sale materiale deprinzându-se cu spiritul de cruțare, ajutându-se reciproc în cazuri de lipsă, purtând o economie mai rațională, valorindu-și mai bine produsele sale naționale agricole. folosindu-se mai bine de munca sa, părăsind deprinderile păgubitoare, și peste tot tinzând la o viață mai bună și mai deamnă de ființa omenească.

Îndeosebi în ce privește organizarea economică a țărâtimei noastre avem un îndemn cât se poate de prețios din partea celui bărbat, pe care, pare că, însăș prevedința l'a trimis în ajutorul poporului nostru și care cuprinde în inima sa în adevăr nobilă interesele neamului nostru întreg: „dela Nistru până la Tisa”. cum zice poetul... din partea marelui binefăcător întregit de mare în modestia sa, care este domnul Vasile de Stroescu.

Nu numai prin darurile sale în adevăr princiare și-a câștigat acest mare bărbat un titlu de recunoștință vecinică a poporului nostru, ci tot așa de mult a căutat să ne stea în ajutor prin sfaturile sale binevoitoare, îndemnându-ne să ne interesăm de aproape de păturile largi ale poporului nostru, să le ușurăm greul vieții, organizându-le economiceste, să ne ridicăm la o viață mai conștie și mai neatârnată, să-i învățăm pe țărâni noștri a fi „oameni de sine știutori și stătători” și să nu-i lăsăm a ajunge „cersitori”.

Problema aceasta este poate cea mai însemnată, care bate la porțile instituției noastre și în deobște ale tuturor factorilor chemați să îngrijească de înaintarea poporului, din care face parte, și dela deslegarea înțeleaptă și nimerită a ei atârână de bună seamă o parte însemnată a viitorului nostru.

Recunosc, că rezolvirea unei asemenea probleme pretinde multă chibzuință, multă precauție și mai ales mult devotament; din fața ei însă nu ne putem ascunde, dacă nu voim să luăm asupra noastră o grea răspundere pentru viitor.

Am însă prea multă încredere în iubirea de neam a conducătorilor noștri ca să mă îndoiesc, că nu vor pregeta a-și da toate silințele pentru deslegarea norocoasă a acestei însemnate chestiuni și pentru desăvârșirea legăturilor sufletești și materiale ale poporului nostru în timpul cel mai apropiat.

În nădejde că fiecare din membrii instituției noastre va contribui la desfacerea problemelor, pe cari mi-am luat libertatea a le atinge, vă invit să pășim la lucrările pentru cari s'a chemat această adunare generală.

opri Ion, spriten sări jos de pe capră. In sa nu era tipenie de om. Sluga deschise poarta cea mare, apucă strâns caii de dârloguri, și trase la scară.

Am ajuns stăpâne!

Al Boureanu, se cobori din break, și intră în casă. Căută pe dibuite cutia cu chibrituri, și aprinse o luminare de stearină. Când se uită la orologiu, erau deja orele trei fix; va să zică, făcuseră, începând dela barieră, mai bine de-o oră de goană. In cameră, în care se simțea încă restul parfumului de heliotrop, era cald și plăcut, iar patul desfăcut își aștepta oaespele întârziat.

Boureanu, măsură de vre-o câteva ori camera cu pasul, apoi se lăsă obosit, într'un fotoliu, înaintea mesii de scris.

Simția atât în creier, la regiunea frunții, cât și în inimă un clocot, ca o vâlvoare. Cine oare poate dormi în astfel de circumstanțe? Cum sta așa, cu capul în palme, silueta i se proiecta pe perete, întunecoasă, întocmai ca o vedenie. Era îmbrăcat cu un frac ireproșabil, iar cămașa de mătase albă și strălucitoare, îi însemna câteva falduri pe piept. Omul acesta împlinise deja patruzeci de ani, prin urmare gustase mult din plăcerile și amarul vieții... De statură înalt, avea fața frumoasă și expresivă, fruntea largă, pe care o brazdă fină, abia aperceptibilă, trada urmele unei dureri suferite, dar vindecate. Doi ochi căprui și luminoși, împrumutau fiziono-

miei o bunătată deosebită, iar o barbă neagră, peptănată cu grije, dădea întregii figuri o înfățișare de mândrie neobicinuită. Dar cu toate astea, dacă-l-ai fi ascultat, vorbind timp mai îndelungat, puteai observa uneori, urmele oboșelii și desgustului de viață, intruchipate într'o melancolic dulce, care nu-l părăsea aproape nici odată.

Observa, cum cu fiecă zi, s'apropie încet bătrâneța, suferința și durerea. O vedea în barbă, a cărei culoare neagră și sclipitoare de mai nainte era împetritată acum de firicele de păr argintiu; o vedea în oboșeala ochilor, ce-și pierduseră viociunea proaspătă, de pe vremuri; o vedea în dispariția energiei de odinioară; cu un cuvânt, o ghicea în toate acele circumstanțe atenuante, cari însoțeste o îmbătrânire prea timpurie, o viață prea repede terminată. Rând pe rând îi trec prin față, ca niște pasări epocile vieții. Se oprește o clipă la toate: la anii copilăriei zăbovește mai mult; atunci gusta el fericirea, tocmai pentru că nu cunoștea lumea; se vede tânăr, plin de speranțe mari, cutreerând Italia, studiind, visând și iubind; și, iată-l acum aproape de pragul bătrâneții, deunde mai rămâne numai un pas, până la casa vecinicii, și apoi: adveniunt novi, veteres migrate coloni! Concluzia finală la care ajunsese Boureanu, fu următoarea, te naști, iubești, mori! Asta-i lozinca, acesta e tot adevărul...

Câteva momente el nu cuteză să se gâ-

dească la nimic, apoi, c'o mișcare instinctivă desfăcu pupitrul mesii de scris, și începu să caute pe dibuite, printre hârtiile sale intime, cari cele mai multe erau scrisori vechi, dela femei. Parfumul scrisorilor vechi de dragoste, îi alungă încetul cu încetul gândurile negre. Deodată observă între scrisori, un medalion delicat, pe care îl luă în mână, și îl deschise c'o deosebită atențiune. O fată tânără, cu ochii de-o blândețe și duioșie fascinatoare, îl privi dulce, dintre peretii juvaerului. Boureanu, simți fără veste, cum toți nervii începură să-i tremure, cum inima prinse a-i bate mai repede, și cum peste ochi, i se trase ca o perdeă străvezie de pânjenis. După o pauză, apropiă încet medalionul de buze, și-l sărută lung. Sentimentele, cari îl copriseră în momentul acela, nu se pot descrie cu vorbe, deoarece nu există cuvânt, ce-ar reda în toată măreția ei, simfonia sufletului omenesc. Cu toate astea însă, dați-mi voie, să încerc a povesti amintirile și întâmplarea, care a adus croulul nostru, acest balsam de mângâiere, pe ranele suferinții.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Pasagiile referitoare la faptele d-lui V. Stroescu sunt des întrerupte de izbucniri entusiaste, aproape viforoase. D-nul Stroiescu nu tradează nici prin cea mai mică mișcare, prin nici o expresie a feții, că aceasta caldă ploaie de urări și ovatii l-ar impresiona deosebit. Și cum stă așa nemișcat, cu înfățișarea d-sale aproape eterică, ne ispitește pe o clipă senzația unei iluzii înșelătoare și nu știm dacă ființa d-sale este aievea în mijlocul nostru...

D-nul *Bârseanu* salută acum pe arhiepiscopii, cari dau dovadă, participând la ședință, că *înțeleg rostul înaltei situații ce au în societatea românească* (prelungi aplauze).

Răspunde mitropolitul *Mețianu*. Surprinde prin sonoritatea metalică a vocii, care tradează vigoarea fenomenală a octogenarului arhiepiscop: A fost o mare datorie a arhiepiscopilor să ia parte la adunare — spune mitropolitul — mai cu seamă azi când potopul a încercat atât de greu poporul nostru. Trebuie să ne grupăm cu toții în jurul Astei, ca mai ales de-acum să poată fi o sprijinitoare efectivă a intereselor poporului nostru. Soarta intelectualilor noștri e legată de cea a poporului. Să nu uităm acest lucru (așa-i!). Imploră cerul să dea activitate bogată Astei spre folosul tuturor păturilor societății noastre (aplauze)!

D. *Bârseanu* salută cu deosebită căldură pe d-nul Stroescu, și ține să-i mulțumească și cu acest prilej pentru binefacerile ce a făcut neamului nostru. Il asigură, că noi îl vom iubi și admira întotdeauna, ca pe un adevărat simbol al omului care-și face datoria către neam (entusiaste ovatii).

Se aleg apoi comisiile.

În comisia pentru membri noi: Dr. Ioan Stroia, Dr. Lucian Borgia, Dr. A. Crăciunescu, Dr. N. Comșa, Dr. T. Brediceanu și D. Vulc. În comisia de candidare pentru 2 membri în comitet: R. Ciorogar, Em. Ungurean, Dr. N. Oncu, Dr. O. Ghibu. În comisia pentru examinarea raportului general: Dr. E. Dăian, Dr. A. Frâncu, Dr. V. Braniste și Dr. Bălan. În comisia pentru examinarea socotelilor: Ioan Lăpădat, Francisc Hossu-Longin, Constantin Pop, Vasile C. Osvadă.

După această alegere președintele invită adunarea să ia parte la inaugurarea bustului Gheorghe Barițiu.

Serbarea inaugurării.

E o valoroasă operă de artă bustul. E creat de măiestra daltă a sculptorului bucureștean, d-nul *Oscar Spaethe*, după o fotografie păstrată la Academia Română. Bustul e așezat pe un pedestal de granit, înalt de doi metri, în grădina școlii de fete a Asociației, la margine, cu fața spre parcul pitoresc din față, spre dreapta dela palatul Muzeului Asociației. Cu caracteristicu-i zimbet revărsat pe întreaga lui figură, cu mâna întinsă sugestiv a provăduire, răzimat cu alta într-o carte, Gheorghe Barițiu răsare plastic în fața noastră și bronzul parc'ar porni să vorbească...

Asociațiunea a dorit să-l așeze în parc, spre o vedere mai deschisă, — consiliul comunal al Sibiului *na încuviințat însă această dorință*. Se spune că ar fi vrut astfel să prevină anume turburări în populația orașului. Un gest îndeajuns de elocvent acesta, mai ales că în fruntea parcului poetul *Schiller* face o mustră semnificativ de searbădă concetățenilor noștri bălani. O adevărată operă de artă, și mai ales românească, era în adevăr o mare primejdie pentru caracterul tradițional al orașului — și noi vom ști să apreciem în viitor deplin slăbiciunea concetățenilor noștri... Ori, poate, sibiienii n'ar putea să ne dea cât mai curând dovada unei conștiințe aprecieri în consecință?!

Publicul inundă acum întreg parcul și avem în fața noastră una din cele mai încântătoare priveliști înflorită bogat cu cele mai varii tipuri de frumseți românești feminine.

Corul seminariului Andreian, sub conducerea d-lui profesor *T. Popovici* cântă *Imnul Asociației* ni armonios și evocativ, străbătând toate inimile. Rar am auzit o cântare studiată mai bine.

D-nul *Bârseanu*, urcat pe tribună, în fața monumentului, spune următorul prea frumos discurs:

Venerabili Arhiepiscopii,
Onorat public,
Iubită Tinerime!

Cinstind memoria bărbaților mari, popoarele se onorează pe sine. Astfel vedem, că toate neamurile mai înaintate în cultură, încă din timpuri vechi, au căutat să eternizeze amintirea a-leșilor lor prin monumente, ca semn de pietate pentru cei răposați și ca îndemn și învățătură pentru cei aflători în viață.

Noi, Românii de dincoace de Munți, în urma împrejurărilor grele, în cari trăim, n'am prea avut putință, să înălțăm astfel de monumente, ci a trebuit să ne mărginim a păstra amintirea acelor cari au luerat și s'au jertfit pentru noi, în altarul aseuns al sufletelor noastre, sau, cel mult, dacă le-am putut închina o serie, un portret, supus stricăciunii în fiecare clipă, ori o modestă tablă comemorativă.

Mai zilele trecute s'a inaugurat la Arad bustul cioplit în marmoră al unui meritat dascăl al școlilor românești de acolo. Astăzi ne aflăm înaintea momentului solemn al desvălirei unui nou monument, ridicat prin dărnicia publicului nostru, la inițiativa „Asociației pentru literatura română și cultura poporului român”.

Și cui putea închina Asociația noastră primul monument, ridicat prin stăruințele sale, decât acelui bărbat, care a stat cu credință în serviciul ei, dela primele ei începuturi, timp de peste 30 de ani, de al cărui nume e legat întreg trecutul însoțirii noastre culturale și care totodată a fost unul din vestitorii cei mai uobosiți ai deșteptării noastre naționale și unul din scriitorii noștri cei mai de valoare?

Bărbatul acesta mult meritat a fost nemuritorul *George Barițiu*, dela nașterea cărui s'a împlinit în primăvara anului acestuia un veac și dela a cărui trecere din viață se vor împlini nu peste mult, douăzeci de ani.

Cine a fost *George Barițiu*, cumoaște ori și care Român cu oarecare cultură, iar ce a făcut el pentru neamul său în cursul vieții sale, bogate în ani și bogate în lucrări, își amintese cu recunoștință cei ce fac parte din generația mai în vârstă.

Cu toate acestea nu va fi de prisos, să aruncăm o privire, ori cât de scurtă, asupra momentelor de căpetenie din viața lui, căutând să ne înfățișăm figura lui venerabilă înaintea ochilor noștri sufletești, înainte de a o privi cu cei trupești, așa, cum a statornicit-o pentru toate timpurile simțul cald și mâna isteată a artistului.

Iată-l, așadar, pe tânărul fiu de preot, născut în Jneul de Jos, la venerabilele școli din Blaj și apoi la cele din Cluj, căutând să-și înmulțească cunoștințele, cu hărnicia, care l-a caracterizat toată viața, și distingându-se între colegii săi, români și străini. Istoria lui *Petru Maior* îi îndreaptă atențiunea asupra trecutului poporului românesc și a originii sale nobile, iar prigonirile, ce le vedea zilnic în jurul său, împotriva fraților săi de acelaș grai și de acelaș sânge, îl hotărăse să-și închine viața sa luminării neamului, din care făcea parte, și desrobirii lui din jugul asupritor al feudalismului.

După terminarea cursurilor liceale din Cluj, tânărul *Barițiu* intră în seminarul din Blaj, hotărât a îmbrățișa cariera preotească, întocmai cum făcuseră marii săi înaintași: *Samuil Micul*, *George Șincai* și *Petru Maior*. Ca seminarist, el urmează cu aceeaș hărnicie a-și înmulți cunoștințele, și astfel superiorii lui, convingși de deșteptarea tânărului, îi încredințează o catedră la gimnaziul, la care învățase el însuși și la care alergau atâți tineri români din toate părțile țării.

Abia își începe însă tânărul profesor cursurile sale de Fizică, când iată, că este chemat ca dascăl într'altă parte, unde se simțea și mai mare lipsă de carte românească, dar unde lipsea omul, care să stâmpere setea celor doritori de învățătură. Erau negustorii români din Brașov, cari doreau să-l aibă pe *Barițiu* ca învățător la școala lor primară, de curind înființată, și dintre cari unul îl cunoșteau pe tânărul profesor blăjan, ca instructor al fiilor lor.

Și tânărul *Barițiu* nu pregetă a urma acestei chemări, deși condițiunile, ce i se ofereau, erau de

tot modeste. Dar ținta, ce strălucea înaintea ochilor săi sufletești, era mai presus decât ori și ce interes material. Era dorul de a răspândi lumina și în acest centru românesc și astfel a contribui la înălțarea neamului său, rămas așa de tare înapoi, în urma nedreptății timpurilor.

Cu glas de aramă vestește el nouilor săi concetățeni însemnătatea cărții românești și-i îndeamnă a îmbrățișa cu toată căldura cauza școlară.

„Școli, școli, bărbați brașoveni”, strigă el cu putere, „care bine întemeiate și înzestrate, pe lângă ce varsă cele mai scumpe daruri peste omenime, luminează și au luminat orizontul tuturor patriilor, rămân în veci mulțumitoare cătră întemeietorii săi!”

Și cuvintele lui nu rămân fără răsunet. Din toate părțile se adună în jurul lui zeci de tineri, ea să asculte glasul lui, vestitor de o viață nouă, iar mai târziu din îndemmurile lui, îmbrățișate cu căldură de inima nobilă românească și de mintea ageră a neuitatului protopop de pe vremea *Ioan Popasu*, sprijinite de simțul de jertfă a Românilor brașoveni și sub puternica ocrotire a nemuritorului *Andrei Șaguna*, au răsărit acele institute de învățământ dela poalele *Tâmpel*, care au adus serviciu așa de prețioase culturai românești.

Dar *Barițiu* nu a fost numai dascălul celor mici, ci s'a năzuit a fi în cursul întregii sale vieți și dascălul celor mari.

Prin conveniri sociale și mai cu seamă prin reprezentațiuni teatrale, el căută, să înfrățescă publicul, în mijlocul cărui se așezase, să-l lumineze, să-i nobiliteze simțirile, să-l trezească din letargia, în care zăcuse până acuma, și să-l pregătească pentru o viață nouă.

Totodată, cunoșcând înriurirea, ce o poate avea o presă bine condusă asupra vieții unui popor, el apucă cu hărnicie condeiul în mână și astfel ajunse întemeietorul scrisului periodic la noi, Românii de sub coroana *Habsburgilor*.

Prin darea la lumină a „*Foii pentru minte*”, urmate în curând de „*Gazeta de Transilvania*”, *Barițiu* deschise un izvor nesecat de învățătură pentru contemporanii săi și totodată înălță o tribună pentru apărarea poporului său asuprit. Nu era ziaristul-negustor, ce, din nenorocire, se întâlnește destul de des în zilele noastre, nu era fabricantul de reclamă pentru sine sau pentru alții, nu era năimitul vre-unui partid, ci era omul, care prin scrisul său voia să lumineze un neam întreg, să-l ridice din starea dejositoare, în care se afla, să-l desrobească trupește și sufletește, pregătindu-l pentru zilele mari, ale căror zori începuseră a miși în orizont.

Și cu câte greutate era împreună purtarea condeiului de publicist în acele timpuri, când limba literară română era în fașă, când publicul era cu totul nepregătit, când comunicarea de idei era așa de anevoioasă și când o conzură aspră suprima fără milă ori ce cuvânt mai îndrăzneț și ori ce împărtășire, care nu era pe placul celor atotputernici!

Dar *Barițiu* era hotărât, să dea piept cu ori și ce greutate, să învingă ori și ce piedecă, chiar și cu prețul sănătății, al libertății, ba chiar și al vieții sale, numai să vadă întrupat cu un ceas mai curând idealul său: trezirea la viață a poporului său, luminarea lui și pregătirea unui viitor mai fericit pe scama lui prin cultură.

Privirile lui însă nu se mărginiră numai la patria lui restrânsă, ci îmbrățișează toate ținuturile locuite de Români. El căută să mijlocească o legătură sufletească între frați prin forma rea aceluiaș limbi literare, prin cunoașterea reciprocă a produselor scrisului românesc, prin împărtășiri despre ideile, ce-i frământau pe Români din diferitele țări în nișnițele lor spre progres, — și astfel să contribuie la stabilirea unei unități culturale. Spre scopul acesta *Barițiu* nu pregetă a reproduce în foile sale multe din lucrările mai de seamă ale scriitorilor români contemporani, a lua parte la discuțiile literare, cari priveau limba și istoria românească, și a purta o corespondență din cele mai extinse cu aproape toți fruntașii români contemporani.

Dar *Barițiu* nu a fost numai omul condeiului, ci el a fost și omul faptelor. Mișcările anilor 1848/9 l'au scos și pe el din chilia liniștită de redactor, l'au smuls din mijlocul familiei sale și l'au dus pe terenul de acțiune al vieții politice, plin de sgușduri sufletești, de sgomotul armelor și de pericole de tot felul.

Iată-l așadar pe redactorul brașovean, acum bărbat în toată puterea, luând parte activă la adunarea memorabilă din Blaj din 1848; iată-l aici, în Sibiu, ca membru al Comitetului de împăcare românească și al Comitetului pentru apărarea țării; iată-l, scurtă vreme după aceea, pribeag în țara românească, jefuit de avutul său și despărțit de familia sa; iată-l căzut în mâinile trupelor rusești și escortat prin Moldova în Bucovina; iată-l în sfârșit pus în libertate prin stăruințele nobilei familii Hurmuzachi și întors acasă, după 8 luni de agitații și suferințe.

După atâtea pățanii și decepțiuni, un alt om s'ar fi retras disgustat din viața publică și și-ar fi văzut de necazurile sale și ale familiei sale. Bariț însă era făcut din altă pânură.

Indată după întoarcerea sa din pribegie el apucă din nou cu hărnicie peana de publicist, mai întâi iarăși ca redactor al „Gazetei” și al „Foi pentru minte”, și după ce aceste două foi i se smulseră din mână de guvernul absolutist, ca primul colaborator al lor. În același timp ia parte la toate încercările de consolidare a poporului nostru din timpul domniei absolutiste de 10 ani, până și la o întreprindere industrială, al cărei inițiator fu el însuși, — și după aceea la acțiunile politice din timpul centralismului. El e numit deputat în dieta ardeleană din anii 1863/4 și trimis în două rânduri reprezentant în Senatul imperial din Viena. Peste tot, ori și când și față cu ori și cine el își face pe deplin datoria sa.

Și după introducerea rinduielii celei nouă politice în patria noastră, el nu încetează un singur moment a milita pentru împlinirea idealului său politic, care era: păstrarea unui teritoriu anumit, în care să se poată asigura existența națională a poporului românesc, și concurență liberă pe toate terrenele, — sau cum se exprimă însuși în notițele sale autobiografice:

„Față cu privilegiile feudalistice și de monopole, el nu cere privilegii pentru națiunea sa; el pretinde numai concurența liberă pe toate terrenele activității omenești, și parte dreaptă, proporționată, la sarcini și la foloase; apoi dacă Românul va cădea în acea luptă dreaptă, căzut să fie.”

Și tot aceste idei le propagă și le motivează el în noua sa foaie „Observatorul”, redigată aici, în Sibiu, între anii 1878—85, precum și în „Memorialul”, scris la însărcinarea Comitetului politic, al cărui membru, și mai târziu președinte a fost ales.

Numai în anul 1887 se retrage neobositul G. Barițiu, acum un venerabil bătrîn de 75 ani, de pe terenul agitat al luptelor politice; dar nici acum, ca să se odihnească, — deși nimenea nu ar fi fost mai vrednic de odihnă ca dânsul, — ci ca să scrie acele trei valoroase volume de „Istoria Transilvaniei pe două sute de ani din urmă”, care sunt totodată memoriile sale politice și testamentul său.

Nu este de mirare deci, dacă acest bărbat atât de meritat, care muncise și suferise pentru poporul său o viață întreagă, se bucura de stima și iubirea generală a tuturor Românilor și dacă la serbarea jubilară de 80 ani ai etății sale a fost serbătorit de Neamul nostru întreg, în frunte cu Academia Română, al cărei membru fusese ales încă dela înființarea ei și ca al cărei președinte a încheiat echii pe vecie. Din toate părțile, prin deputații și adrese, se aduseră omagii de recunoștință aceluia, care îmbătrânise încercat de merite pentru neamul său și pentru cultura lui.

Iată, în câteva cuvinte, cine a fost bărbatul, în amintirea căruia ne-am întrunit; iată faptele, care-i asigură pentru vecie un loc de cinste în Panteonul nostru românesc.

Iar ce a fost Bariț pentru Asociația noastră, va înțelege ori și cine fără nici o greutate, dacă voi aminti, că el a fost unul dintre inițiatorii și organizatorii ei, timp de 27 ani primul ei secretar și 20 de ani redactorul organului ei de publicitate, iar în anii din urmă ai vieții sale președintele ei, și în tot timpul acesta de 30 de ani și mai bine sufletul ei, promovatorul cel mai harnic al scopurilor ei, ostașul ei cel mai devotat, îndrumătorul ei cel mai priceput și reprezentantul ei cel mai autorizat.

Nici nu se putea închipi Asociația noastră în primele trei decenii ale existenței sale fără figura serioasă și energică a lui George Bariț. În adunările ei generale el era sfătătorul cel mai ascultat, conferențiarul cel mai prețuit, bărbatul

cel mai cu autoritate. El a fost unul din inițiatorii cei mai zelosi și din povățitorii cei mai competenți ai Școlii civile de fete, întemeiate de însoțirea noastră; iar foaia „Asociațiunii”, pe timpul conducerii lui, era o comoară prețioasă de studii și documente istorice, un izvor de informații literare și de cunoștințe folositoare, un mijloc de legătură între prezent și trecut.

Era cu neputință deci, ca însoțirea, care-i datoră așa de mult acestui mare bărbat, să treacă cu vederea împlinirea a o sută de ani dela nașterea lui și să nu cercce a-i reînvia amintirea prin fixarea în bronz a figurii sale venerabile. Încercarea ei a izbutit în timp relativ scurt, grație dărniceii publicului românesc și a hărniciei artistului, care și-a îndeplinit lucrarea sa cu cel mai mare devotament.

Astfel am ajuns la momentul de față, care ne va readuce pe bărbatul dispărut trupește dintre noi de aproape 20 de ani.

Cadă deci vălul, care acopere figura lui venerabilă, ca astfel să ne bucurăm cu toții, văzându-l reînviat.

Iată-l trăind din nou pe nemuritorul Gheorghe Barițiu; iată privirea lui ageră și pătrunzătoare; iată trășăturile feții sale, marcate și pline de hotărâre; iată fruntea lui inteligentă, brăzdată de gândurile, ce clocoțesc sub dânsa: iată-l, deci, așa, precum l-am cunoscut când se afla încă între noi.

Și iată, el e gata a ne împărtăși prețioasele sale învățături, întocmai ca în clipita, când s'a depărtat din mijlocul nostru.

Bine ai venit între noi, dascălul nostru mult iubit!... Iată, ne-am adunat, să ascultăm cuvintele tale pline de îmbărbătare și de înțelepciune. Iată tineretul, care până acum te cunoștea numai după nume; iată și mulți dintre aceia, cu cari ai viețuit împreună, și pe genele cărora, la vederea ta, se strecoară o lacrimă de recunoștință!

Vorbește, venerabile bătrîn; vorbește, căci eu sete așteptăm rosturile tale! — La tine vom veni, de câte ori vom avea trebuință de un sfat, de o vorbă de îmbărbătare.

La tine va veni tânărul, când va sta la îndoială, ce drum să apuce la răspântiile încâlțite ale vieții. La tine va veni bărbatul, când va simți slăbindu-i brațul în toala luptei. La tine va veni bătrînul, când va voi să afle, cum trebuie purtată sarcina etății sale. La tine va veni dascălul, ca să învețe, cum trebuie crescută tinerimea încredințată îngrijirii sale. La tine va veni scriitorul, ca să înțeleagă, cum trebuie purtat condeiul, ca să fie de folos neamului, din care face parte. La tine va veni bărbatul politic, când va voi să știe, cum trebuie povățuit un popor și cum trebuie apărute drepturile lui. — La tine vom veni, în sfârșit, eu toții în vremuri bune și rele, ca să ne deprindem, cum să ne iubim poporul nostru, cu graiul și cu trecutul lui, precum și cu toate celelalte însușiri, ce i le-a dat Dumnezeu.

Monumentul tău ne va fi pururea altar de cinstirea trecutului, mângâierea în necazurile prezentului și izvor de porniri nobile pentru viitor.

În decursul vorbirii, căzând vălul, bustul pare că mai câștigă în proporții și o indefinită vrajă picură din înălțimi în sufletele tuturor, în această atmosferă de soare și viață ce năvălește de pretutindeni, lămurind și mai viu liniile tari și expresive ale bustului.

Urmează cuvântările delegaților societăților cari au trimis coroane de flori cu acest prilej.

D-nul avocat Dr. Lengher: Așezând coroana în numele reuniunii femeilor române din Brașov, spune că o face asta întru mărirea faptelor lui Barițiu, care a știut să aprecieze contribuția femeii române în munca noastră culturală.

D-nul profesor Gavr. Precup, (în numele școlilor noastre din Blaj) spune că are solia să ne închinăm în fața marelui dascăl dela care numai lucruri mari putem învăța.

D-nul Dr. Oct. Russu: În numele tinerimii universitare din Cluj, spune că coroana vrea să fie modestul primos de admirație pentru marele dascăl, care a dat atâtea pilde de abnegație.

D-nul Dr. V. Bologa: Depune o coroană în numele corporilor profesionale din Sibiu. A

fost contemporan cu Barițiu și martor al activității ce a depus B. în cadrele Astrei. Relevă meritul de-a fi înființat școala de fete.

Au mai așezat coroane: D-nul **Bârseanu** pentru Academia Română, nepoții și ficele lui Barițiu, societatea Carpații, ziaristii români, societatea noastră pentru fondul de teatru etc.

Corul școlii de fete a Asociațiunii a cântat apoi „Iată ziua de serbare”, foarte bine instruit și mișcând sufletele cu argințiul serafic al atâtor glasuri plâpânde.

A mai cântat de încheiere, iarăși foarte frumos, sub conducerea d-lui T. Popovici corul seminarial „Dorul instrăinării”.

Banchetul.

Oaspeții plătesc, cu 8 cor., cel mai seump ta-câm ce s'a văzut vre-odată la un banchet de acest fel. În total 106 tacâmuri. Se ține în sala dela „Unieun”.

În fruntea meselor sunt dnii Bârșan, Vasile Străescu, arhierii Pap și Cristea, membrii în comitetul Asociațiunii, reprezentanții diferitelor corporații publice etc. La friptură, cel dintâi, dnul Bârșan spune că neamul nostru trece azi prin încercări aproape supraomenești, dar nu trebuie să ne pierdem speranțele în zile mai senine, pentru a căror venire însă trebuie să muncim. Urmând unui obicei vechiu, ridică paharul prim pentru monarhul.

Dnul Partenie Cosma toastează pentru cei doi arhierii prezenți, ca să p-ată deștepta prin rivna lor apostolească o deplină mulțumire, atât în straturile suprapuse ale neamului, cât și în păturile largi ale poporului păstorit.

P. S. Sa episcopul Pap spune că în zilele noastre e greu să poți face și să poți spune ceea ce vrei și simțezi. Citează pe Tacit, care încă spunea, că rari sunt vremile când poți să dai expresie lumii tale simțite. Azi avem însă clipe de elevație și trebuie să serbăm cu însuflețire. Arhierii sunt de față de altfel și pentru că Luni se deschide congresul național bisericesc. Închină pentru conducătorii Asociațiunii.

D-nul Bârseanu: Face o mică, însă prea interesantă excursie în trecutul apropiat al neamului nostru și arată, cum singuraticile ramificații mari ale neamului românesc au rodit întotdeauna pentru întreg pământul românesc. Când eram noi, acești din granițele politice ale statului ungar, în situație de întunecare ale românismului, dar noi la rândul nostru am dat o pleiadă întreagă de valori creatoare fraților noștri de aiurea (Gh. Lazar). Doi mari binefăcători ai noștri ne-au fost trimiși din două extreme ale neamului: unul din Macedonia, metropolitul Șaguna, care ne-a dat organizație în timpuri de absolută disorganizație și unul din Basarabia, dl **Stroescu** (viforoase ovații) care ne întinde salvarea într'un timp când situația poporului nostru nu poate să asigure așezămintelor noastre culturale înflorirea dorită. Închină pentru d-nul Stroescu. (Minute întregi publicul aplaudează cu căldură).

D-nul Stroescu mulțamește printr'o înclinare ușoară.

P. S. Sa episcopul Cristea vorbește pe lung, cu multă căldură și foarte frumos despre rostul imediat al Astrei. Arată nevoile poporului și închină pentru cei ce luminează satele, pentru conducătorii despărțămintelor și pentru conferențiarul. Observă, că postul conferențiarului economic al Asociațiunii nu trebuie cașat, pentru că răspunde unor necesități din cele mai simțite.

Părintele asesor consistorial Nicolae Ivan închină pentru gazetari și pentru preoți, pentru apostolii tiparului și pentru cei ai cuvântului. Relevă, că în cadrele serbărilor de azi nu se observă deloc participarea țărănimii și dorește ca în viitor interesul ce avem pentru țărănimă să se arate și cu ocazia adunărilor generale.

De încheiere d-nul Bârșanu mai ridică un înșuflețit cuvânt pentru artistul Oscar Spaethe, cărui putem să-i mulțumim monumentul de artă inaugurat astăzi. Dorește să putem înălța multe monumente încă și cât mai curând monumentul biruinței noastre — prin cultură.

În tot decursul bachelului a cântat vestitul taraf al lui Brașoveanu.

Sedința secțiilor literare.

A avut loc în sala festivă a palatului Asociațiunii, cu un singur punct în program: conferința părintelui protopop din Săliște Dr. Ioan Lupăș despre Gh. Barițiu. O conferință liberă, în care învățatul protopop a împărțit activitatea lui Barițiu în două părți: una în afară de cadrele Asociațiunii, cealaltă în cadrele ei. A vorbit o oră și jumătate cu elocvență și cu o uimitoare bogăție de amănunte caracteristice din viața celui ce s'a ilustrat ca o neperitoare pildă de abnegație în istoria noastră politică și culturală. A fost viu felicitat.

Concertul.

A fost nu numai la nivelul, dar întru toate și în stilul serbărilor. O notă neobișnuită, nouă, specifică românească a făcut să se resimtă că se dă un concert în cadrul unor serbări jubilare: nota religioasă, cu care a fost introdus concertul.

Alte neamuri s'ar mira, dacă li s'ar cere să dea loc și muzicii bisericești în programul unui concert absolut lumesc, de laici pentru laici. La noi aceasta e firesc. Parcă și astfel ar fi să demonstrăm, cea ce astăzi s'a accentuat în cuvântări; anume, că tendințele noastre sunt democratice. Democrația cu religiozitatea merg de braț. Iar astăzi punctul religios dela concert a avut o deosebită însemnătate: a avut să exprime evlavia zilei, evlavie pentru memoria, celui ce a fost centrul de gravitație al serbărilor, memoria lui Gh. Barițiu.

Și dată fiind trebuința unei piese religioase, se putea oare, ca asta să nu fie aleasă din colecția celui mai maestru în acestea? S'a ales „De tine se bucură”, compoziția d-nului G. Dima.

Corul reuniunii femeilor din Sibiu dirijat de compositorul Stube, din Germania, a dovedit același simț muzical, flexibilitate, și accentuare discretă în cântarea bisericească, ca și în cântările lumești — „Doină”, de I. Popoviciu, — „Loreley” de Mendelsohn și „Frumoasa Ellen” de Bruch, — ce le-a executat.

În fiecare din aceste piese, voluminoase și superioare, fiecare în sine un concert, ni s'a dat să ascultăm și câte un solo.

În cea dintâi, în „Doină”, barotonul d-lui I. Constantin a fost un glas nou, însă progresat.

În Loreley de Mendelsohn d-na Triteanu, par excellence un geniu de operetă, s'a dovedit tot atât de tare și în muzica clasică.

În „Frumoasa Ellen” părintele V. Cioban s'a relevat ca un solist de-o apreciabilă cultură muzicală.

Iar dacă introducerea a fost o notă speci-

fică, miezul programului, „Concertul” de Mozart, executat la pian de d-șoara Ana Voileanu împreună cu orchestra orașului, — a fost nota culminantă a serii. Rafinement artistic, temperament muzical, exuberanță de pasiuni, ni s'au oferit cu o rară pricepere în acest punct al programului, satisfăcând și cele mai gingașe gusturi artistice. Programul s'a încheiat cu o rapsodie românească de Enescu, pe care era vorba că o va dirija însuș maestrul, dar n'a venit.

Proxima sesiune a delegațiilor. Cea mai apropiată sesiune a delegațiilor va fi convocată, după cum se anunță, la 15 Noembrie în Budapesta. „Pester Lloyd” scrie că cu ocazia aceasta va veni și M. Sa la Budapesta.

După o altă versiune, delegațiile vor fi convocate pe 8 Noembrie. Cele două guverne să fi hotărât și termenul următoarelor delegații, cari vor fi convocate în Viena prin luna Martie și vor rezolvi și bugetul pe 1914.

Bugetul pe 1913. Îndată după terminarea lucrărilor din delegații, proiectul de buget va fi predat și comisiei de finanțe a parlamentului ungar. Desbătut și aici, proiectul va fi înaintat, prin Noembrie camerei ungare.

O broșură asupra reformei electorale. O scriere postumă a ministrului de odinioară Hieronymi, a ieșit zilele trecute de sub tipar, trădând despre cea mai actuală chestiune ce de ani de zile frământă pe guvernanți și poporul deopotrivă, despre reforma electorală. E de prisos să mai amintim că nici scrierea aceasta nu e decât una dintre multele încercări de a împiedeca realizarea reformei electorale democratice. Se aduc în ea cele mai suchiute argumente istorice, statistice și de drept public, cu scopul de a arăta ce primejdie mare ascunde pentru „națiune” lărgirea drepturilor politice. „Idea” a găsit în faimosul prigonitor de naționalități pe unul dintre cei mai aprigi apologeti. Atâta putem spune despre lucrarea lui Hieronymi, pe care admiratorii lui s'au grăbit să o dea la lumină, spre mântuirea și fericirea neamului unguresc.

Activitatea saborului bosniac asigurată. Ziarele din Bosnia scriu că majoritatea guvernamentală din dieta provincială e acum deplin asigurată. Afară de Croați și Mohamedani, au aderat în cele din urmă și câțiva dintre deputații sârbi la programul lui Bilinski. Până acum au promis că vor sprijini proiectele ce vor fi înaintate dietei în sesiunea ce se deschide, 12 deputați de naționalitate sârbă.

Din delegațiunea austriacă. Delegațiunea austriacă a ținut ieri o ședință plenară, în care la ordinea zilei era desbaterea bugetului ministerului de război. Deputatul socialist Schuhmeyer spune că muncitorii nu pot aproba pregătirile războinice ale monarhiei și în consecință, declară că partidul său nu votează creditele cerute. — Delegatul Bauchiuger accentuează că monarhia se găsește în momentele de față în fața unei mari primejdii. În acțiunea comună a marilor puteri nu putem avea încredere, deoarece acordul dintre ele e foarte iluzoric. — Nemec atacă conducerea armatei, pentru că, zice, de repetite ori ni-s'a dat ocaziune să vedem armata pusă în serviciul reacțiunii. Așa s'a întâmplat și cu ocaziunea congresului eucharistic. — Sommer se ridică în contra statelor balcanice, cari au început războiul, nu pentru apărarea creștinismului,

cum se afirmă din unele părți, ci din curată lăcomie. Aceia cari tolerează în mijlocul lor regicizi nu pot fi stegarii creștinătății. — Sedlak spune că nu este permis să ne gândim la aceea că am putea fi și noi îndemnați să intrăm în luptă. — La sfârșitul ședinței socialității atacă pe referentul Clam-Martenitz, spunând că demnitatea lui în delegații e incompatibilă fiind el membru al societății industriale de fier din Praga și astfel nu poate figura ca referent al unor chestiuni ce stau în legătură cu numita societate. Conte Clam-Martenitz protestează cu toată energia în contra bănuelii, că în momentele grele prin care trece monarhia, s'ar putea gândi măcar, să abuzeze de încrederea delegațiilor, profitând de situația ce ocupă în favorul intereselor sale personale.

Războiul european.

Paris, 13 Octombrie.

Dela marele războiu franco-german din 1870—1871, care a schimbat echilibrul de forțe în Europa occidentală în favoarea Germaniei și a pus capăt heghemoniei seculare a Franței, n'a mai fost nici un mare război european. Războiul ruso-româno-turc din 1877—1878 trebuie considerat ca războiu oriental și micile războaie cari au mai urmat de atunci (la 1885 între Serbia și Bulgaria, apoi războiul greco-turc, micile revolte ale albanezilor și în sfârșit războiul italo-turc) s'au mărginit a avea ca teatru Orientul european. De mai bine de patruzeci de ani tunul n'a mai bubuit în Occident. Marea conflagrație războinică a fost într'una amânată căci fiecare din marile puteri putea să prevadă că viitorul mare războiu va costa enorm de mult...

Acum însă, când *protejații* din Balcani ai celor două mari grupări europene, micile state balcanice și Turcia, s'au încăerat, pericolul războiului european este iminent. Războiul balcanic se va transforma într'un mare războiu european, — dacă nu se va întâmpla o *minune*. Cum însă această „minune”, pe care se vede că a contat bătrâna diplomație europeană nu s'a arătat în Balcani și războiul a izbucnit acolo, este foarte puțin probabil că lucrurile se vor petrece altfel în ceea ce privește marele conflict dintre puterile centrale și apusene.

Intr'adevăr evenimentele ultimelor zile, cari s'au precipitat cu înțelea caracteristică epocelor mari, dramatice, cari aduc desnodămintele sângeroase, ne fac să judecăm situația cu mult pesimism.

Războiul Bulgariei, Serbiei și Greciei cu Turcia a izbucnit. Muntenegrenii, aliații acestor state, se bat cu turcii deja de o săptămână. Situația internațională diplomatică este foarte gravă și devine din zi în zi tot mai desperată. Așa numitul *acord european* cu privire la intervențiunea în Balcani nu este acum decât o *ficțiune*. În aceste momente pacea europeană este clădită pe nisip.

Austro-Ungaria este gata a ordona mobilizarea generală spre a apăra interesele sale în Balcani. Delegațiile austro-ungare din Viena s'au grăbit să voteze marile cre-

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4. Vis-à-vis de Librăria „Decozană”.
(Fi 340—52)

dite suplimentare cerute de contele Berchtold și de generalul Auffenberg în interesul punerii armatei monarhiei pe picior de războiu. Din discursurile rostite în cursul ședințelor delegațiilor și în special din declarațiunile energice ale contelui Berchtold reese foarte clar că dacă Serbia ar închide Austriei calea la *Salonic* monarhia austro-ungară va interveni *manu militari*.

Pe de altă parte *Rusia* nu înțelege să privească cu mâinile în sân la pregătirile militare ale Austro-Ungariei și nici la pretențiunea ei de a avea o influență hotărâtoare, diriguitoare, asupra evenimentelor din Balcani. Din Moscova s'a dat o telegramă că ministrul de războiu rus Suchomlinoff a anunțat *isbucnirea apropiată a marelui războiu european*. „Dacă Austria va interveni, a declarat Suchomlinoff, Rusia va fi în mod fatal implicată în conflict”. Credem că este de prisos să stăruim asupra cauzelor cari fac ca Rusia să ia poziție contra Austro-Ungariei. Rușii nu vor abandona rolul lor de protectori ai *slavismului din Balcani*, care acum traversează momente așa de critice.

Dar trebuie să adăogăm la aceste considerațiuni și considerațiunea punctului de vedere *românesc*. După cum suntem informați din București România nu va lăsa să treacă această criză europeană fără a căuta să stoarcă evenimentelor și împrejurărilor foloase pe cari mai târziu, în timp de pace, nu le va putea obține.

Este vorba aici nu numai de compensațiuni politice în situațiunea românilor din afară de frontierele patriei-mame române, dar chiar de compensațiuni *teritoriale* importante. Dacă România va merge alături cu Austro-Ungaria contra Rusiei, *revendicarea Basarabiei* nu este de loc exclusă, aceasta fiind un drept imprescriptibil al României mutilată de ruși în 1812 și 1878! În orice caz statul român va cere compensațiuni. În cazul cel mai rău ne vom mulțumi cu o rectificare de frontieră în Dobrogea căutând a pune mâna pe quadrilaterul strategic care are ca puncte finale la sud orașele Varna și Rusciuc.

Iată deci și România ca un factor important în actuala politică europeană, factor favorabil păcii dacă justele cereri românești vor fi satisfăcute, și factor războinic, dacă regatul român s'ar alege cu un refuz din partea acelor cari vor trebui să dea.

Nervozitatea aceasta generală, gândurile acestea războinice cari predomină în Orient au început să se propage, din ce în ce mai mult, și în Occident. Statele de aici au început de pe acum să ia atitudine în favoarea unora sau altora dintre actorii scenei din Balcani. Ne putem întreba cu drept cuvânt cât va dura războiul diplomatic dintre culise și când îi va lua locul războiul sângeros, pe câmpurile de luptă europene. Evenimentele se desfășoară acum repede, în curând situația se va desemna clar de tot și vom vedea dacă prevederile noastre vor fi sau nu justificate prin izbucnirea marelui conflict armat de care națiunile europene au avut teamă dar pe care l-au căutat, cu toate acestea.

MANDAT.

Aceluia care cu prilejul cumpărării nou-tăților de toamnă și iarnă prezintă acest cupon, i-se va acorda 5% rabat din prețurile noastre solide fixate.

Războiul balcanic.

Lupte sângeroase la Ristovatz. — Răspunsul statelor balcanice la nota marilor Puteri. — Poarta refuză proiectul marilor Puteri. — Mobilizările Rusiei. — Concentrări de trupe spre Adrianopol. — Presa germană despre atitudinea Româneli. — Pacea italo-turcă. — Căderea lui Sassonow.

Arad, 15 Octomvrie.

Ieri seară o telegramă din Belgrad ne-a adus senzaționala știre, că trupele turcești au trecut frontiera sârbească pe la Ristovatz și au atacat trupele sârbești. Atacul acesta ar fi, deci, începutul marelui războiu balcanic. Războiul n'a fost încă declarat formal, dar cu toate aceste la frontiera sârbească se dau lupte sângeroase iar armata bulgară își continuă în grabă drumul spre Adrianopol, și cine știe aștepta-vor oare inamicii aci declararea războiului. Scopul Turciei, prin atacul dela Ristovatz, e evident. O parte considerabilă a armatei sârbești se aliase deja cu trupele bulgare, iar o altă parte intenționa să grăbească spre trupele muntenege. Acest plan voiau turcii să-l zădărnicească, ori măcar să-l împiedece și din cauza aceasta n'au voit ei, turcii, să aștepte declararea războiului.

E însă absolut sigur, că declararea formală a războiului nu va mai întârzia mult. Atât intervențiile diplomatice, cât și demersul puterilor au suferit cel mai complect fiasco, atât la Constantinopol, cât și în orașele capitale ale statelor balcanice.

După toate aceste nu mai poate să urmeze altceva decât războiul general balcanic, preludiul eventualului războiu european.

Lupta dela Ristovatz.

Belgrad. — Guvernul sârb a lansat o proclamație, în care spune că Turcia a atacat Serbia, întrucât trupele turcești au dat asalt asupra Ristovatz-ului. Faptul acesta dovedește că Turcia nu voiește să introducă reformele promise. Serbia se va apăra și, deci, primește lupta.

Belgrad. — Despre atacul trupelor turcești dela Ristovatz — pe care cea mai mare parte a ziarelor din Belgrad îl numesc începutul războiului balcanic — ziarele sârbești spun, că s'a sfârșit cu respingerea turcilor. De ambele părți sunt puține pierderi. Turcii au trimes în foc pe malisori, ca să se convingă despre credința acestora. Dealtfel pregătirea bună a trupelor sârbești a adus în confuziune trupele ofensive. Din partea sârbească se asigură, că incidentul dela Ristovatz nu va grăbi ostilitățile ci războiul va începe numai în ziua hotărâtă de către statul major.

Entuziasmul războinic în Bulgaria.

Sofia. — Un bătrân comitagiu, bulgar, cu numele Theodorof, de supărare că, din cauza unei boli, nu se poate alătura luptătorilor pentru libertate ai țării sale, s'a împuscat.

Bosniecii vor lupta contra turcilor.

Londra. — Ziarul „Daily Mail” anunță din Belgrad că mai multe mii de bosniaci dela granița austro-sârbă au trecut frontiera ca să lupte alături de sârbi și muntenegeeni contra turcilor.

Soldați români voluntari bulgari.

Tulcea. — În orașul Tulcea a produs mare senzație faptul că, patru soldați rezerviști români de origină bulgară, din comuna Mihail Cogălniceanu, precum și doi tineri deasemeni bulgari, s'au prezentat dlui general Constantinescu, cerându-i permisiunea de a se înrola ca voluntari în armata bulgară, pentru a lua parte la campanie. D. general Constantinescu, a respins cererea. Fiind urmăriți încă de aseară, ei au fost conduși la poliție unde au fost chestionați asupra faptului, și cercetați dacă nu cumva sunt îndemnați de altcineva, să facă acest pas. De aci, cei șase bulgari au fost puși în libertate. Cazul a fost adus la cunoștința prefectului deoarece numiții bulgari vor să plece.

Serbia și Austro-Ungaria.

Belgrad. — Ziarul guvernamental publică în numărul său de astăzi un articol intitulat „Muștrări nemeritate”, în care se spune că presa austriacă învinovățește pe nedrept pe sârbi că au uitat serviciile pe cari le-a adus Serbiei, Austro-Ungaria.

Sârbii, spune ziarul guvernamental, nu vor uita nici odată acele servicii și își vor aminti cu recunoștință cu deosebire serviciile aduse cu prilejul congresului dela Berlin. De atunci, însă, au intervenit numeroase exemple cari îndreptățesc atitudinea de astăzi a poporului sârb față de Austro-Ungaria. Și atitudinea de astăzi a monarhiei vecine, spune ziarul guvernamental sârb, dovedește că împărăția habsburgică nu este dispusă să sprijine străduințele pentru libertate ale popoarelor balcanice. Chiar și în parlamentele austro-ungare s'a manifestat această tendință de a nu se sprijini popoarele balcanice în lupta lor. Serbia n'a fost nici odată nerecunoscătoare; numai de i-ar arăta Austro-Ungaria sentimentele prietenești sau numai bunăvoința și împărăția habsburgică se va convinge că sârbii sunt un neam recunoscător.

Scrisoarea regelui Nichita către regele Italiei.

Paris. — Lui „Figaro” i se telegrafiază din Roma: Regele Victor Emanuel, se știe, a atras atențiunea regelui Nichita, să nu întreprindă aventuri îndrăsnete. La această scrisoare Nichita a răspuns:

— Tu ai trimis 100 mii de soldați în Africa, să cucerești Libia, care nu era a ta, iar acum mie-mi ceri, să nu fac nici o mișcare în scopul cuceririi acelei provincii, pe care acum 30 de ani Turcia mi-o promisese mie.

Căderea lui Sassonow?

Berlin. — Lui „Vossische Zeitung” i se anunță din Petersburg: Dela reîntoarcerea ministrului de externe Sassonow la Petersburg, aci s'a răspândit șvonul, că poziția lui s'a sguduit. S'a început o puternică acțiune în contra lui, deoarece ar fi, se zice, prietenul Austro-Ungariei și foarte mulți îi desaproba politica. Ieri țarul a invitat la Spalato pe contele Witte, care petrece la Biaritz, precum și pe ministrul președinte și pe ministrul de externe.

Dantele, cordele, catifele, decoruri pentru haine, mă-tăsuri, ciorapi, mănuși și orice accesorii de croitorie

se capătă la

GI 132-100

Filiala din Arad a magazinului de dantele din Budapesta Bulev. Andrassy nr. 20

— palatul Fischer Eliz —

Mobilizarea din Serbia.

T.-Severin. — De ieri dimineață dela orele 9 și până la 3 p. m., populația înșirată pe malul Dunărei, a privit spre malul sârbesc, trecerea unui mare număr de trupe cari veneau din Belgrad și se îndreptau spre Negotin.

Turcii înarmează pe bașibuzuci.

Belgrad. — Guvernul turc a împărțit arme bașibuzucilor din Novi-Bazar. Bașibuzucii au și început să săvârșească cele mai înzestătoare crime și jafuri contra creștinilor din Novi-Bazar.

Nota statelor balcanice.

Sofia. — Guvernul bulgar a predat ieri seară răspunsul său reprezentanților Rusiei și Austro-Ungariei. Acest răspuns a fost predat și însărcinatului de afaceri al Turciei. Răspunsul Bulgariei cuprinde următoarele puncte:

Numirea de guvernatori creștini în vilaele creștine din Turcia; crearea de comisuni alese pe districte; respectarea suveranității sultanului și integritatea teritorială a imperiului otoman; controlul european la aplicarea reformelor; demobilizarea armatei turcești și statele balcanice să nu demobilizeze până când reformele nu vor fi aplicate.

Bulgaria a cerut ca răspunsul la aceste condițiuni să fie dat în timpul cel mai scurt.

*

Belgrad. — Ieri seară guvernul sârb a predat răspunsul său lui Ugron, însărcinatului de afaceri al Austro-Ungariei, precum și o copie a notei sârbești trimisă Porții, în care se cuprind dorințele guvernului sârb.

*

Atena. — Ieri seară la orele 8 guvernul grec a predat consulului turc răspunsul guvernului grec. Răspunsul acesta e de acelaș conținut cu al celorlalte două state balcanice.

6000 malisori răsculați la spatele turcilor.

Podgorița. — Alaltăeri seară, peste 6000 de malisori s'au răsvrătit la spatele armatei turcești. Mai multe sute de malisori au intrat la Podgorița cerând arme.

O cerere a corespondenților de ziare.

Constantinopol. — Un număr de vre-o 40 de corespondenți și desemnatori au cerut permisiunea să viziteze diferitele cartiere principale turcești. Statul major a răspuns ieri în mod negativ. Un mic număr de ziariști vor fi totuși admiși; ei vor fi însă excluși dela armata din Macedonia.

Poarta refuză demersul puterilor.

Constantinopol. — După o dezbateră de treizeci și șase ore consiliul de miniștri a refuzat nota colectivă a marilor Puteri, care pretindea introducerea grabnică și energetică a reformelor.

Răspunsul Porții a fost predat ambasadoului austro-ungar ieri la orele 10 a. m.

Svonuri despre mobilizarea armatei austro-ungare.

Viena. — Zilele trecute au circulat în Viena svonuri date ca sigure că Austro-Ungaria mobilizează. Svonurile au fost desmintite oficial; e însă sigur că nu numai la granița de sud ci și la granița dinspre Rusia a monarhiei Austro-Ungare se iau măsuri militare, deoarece ofițerii de rezervă ai corpului I de armată, care își are sediul la Cracovia, au fost înștiințați telegrafic să fie pe deplin gata pentru a pleca eventual cu primul tren în garnizoanele lor.

Cenzura militară.

Constantinopol. — Cenzura militară preventivă a fost ordonată cu începere de azi pentru toate știrile militare trimise presei locale.

Intențiunile Rusiei bănuite.

Berlin. — Ziarul „Vossische Zeitung” vorbind de situația gravă din Balcani, spune, între altele:

Pe când oamenii politici ruși dau cele mai liniștitoare asigurări cu privire la nota Europei, în culise se petrec lucruri cari prin felul lor provoacă cea mai mare neliniște. Din cercuri autorizate se anunță că în acest moment se pun mari stăruinți pe lângă ministrul de externe rus Sassonow ca el să dea o declarație formală în care să spună lămurit lumii întregi planurile Rusiei.

Presa germană despre atitudinea României.

Frankfurt. — „Frankfurter Zeitung” publică următoarea telegramă din București: „In cercuri autorizate se declară că nici după declarația războiului, România n'are motiv să-și schimbe atitudinea ei liniștită, de expectativă. România ține să facă dovada că la nordul Dunărei începe Europa. Ea urmează deci acelaș drum ca și Puterile, cari vor pacea, reforme în Macedonia și păstrarea statului quo. In cazul când armonia dintre Puteri ar fi tulburată — ceea ce după starea lucrurilor, e neprobabil — situația ar deveni mai serioasă. Totuși politica externă a României se află în mâni experimentate și nu e obiectul certurilor de portofolii, ca în Balcani. Astfel într'un moment în adevăr grav ar fi posibil chiar și un minister național, în care toate partidele de guvernământ ar fi reprezentate. Cu toată declarația de război a Muntenegrului, România își menține hotărârea de a nu mobiliza.”

Pe de altă parte într'un articol despre conflictul balcanic „Frankfurter Zeitung” spune următoarele despre România:

„Despre un factor cu deosebire important pentru războiul acesta, despre România, s'a vorbit puțin până acuma. O știre particulară sosită aci, că România mobilizează, este, după cele mai mari probabilități, inexactă, după cum spune și telegrama corespondentului nostru din București. România este așa organizată militarmente, încât poate mobiliza în timpul cel mai scurt — și de altfel n'a stat inactivă în timpul din urmă. E de presupus că dânsa așteaptă momentul în care va putea să-și arunce sabia, cu probabilități de succes, într'o balanță sau în cealaltă. Sunt însă oameni politici balcanici cari au convingerea fermă că România stă liniștită pentru că va fi primit asigurări pentru orice eventualitate, din partea Rusiei și Bulgariei.

Noi am fi de părere că aceasta nu este a-

devărat și că atitudinea de azi a României se explică mai simplu prin strânsele legături și comunitatea ei de interese cu Austro-Ungaria.”

Atacuri violente contra Austriei.

Viena. — Aproape toate ziarele panslavice din Rusia atacă foarte violent pe Austria din cauza politicii ei din Balcani. „Nowoje Vremja” se ocupă cu discursul contelui Berchtold care spune: Austria exercită un fel de patronaj asupra albanezilor creștini din Turcia, apărând interesele lor. Autorul articolului atacă pe contele Berchtold că face o politică de duplicitate spunând că pe de o parte ia apărarea albanezilor creștini, pe de altă parte îi provoacă să se răscoale contra Turciei. Acum evenimentele s'au schimbat, spune autorul. Austria voeste să convingă opinia publică din Europa că este nevoită să se amestece în războiul din Balcani. Popoarele din Balcani au început războiul pentru a-și câștiga drepturile lor naturale, iar Austria voeste acum să le răpească aceste drepturi. Ne îndoiim că Austria să-și poată realiza acest plan. Până acum diplomația austriacă a păcălit diplomația europeană, de azi înainte însă va fi foarte grea să dea altă direcție evenimentelor. Se poate ca Austria să reușească a trage pe stoură pe un Poincaré, pe un Nicolae sau pe un Sassanow, îi va fi însă foarte greu să pună piedecă evoluției popoarelor.

Intr'un alt articol „Novoje Vremja” spune că în momentele de față Rusia nu este pregătită de război, va căuta însă în cel mai scurt timp să ia toate măsurile pentru a ține piept unui dușman care îi amenință interesele.

Ziarele sârbești despre cruzimile turcilor.

Belgrad. — Ziarele sârbești scriu, că turcii săvârșesc mari cruzimi în contra populației sârbe din Serbia-veche. Ei au tăiat nasurile și urechile preoților, apoi i-au ucis. Unui proprietar sârb din Pilici i-au retezat capul și l'au implantat în țeapă. In Gradine au bătut până la sânge în fața unui moșneag pe un nepot al acestuia, apoi i-au scos bătrânului amândoi ochii. Vre-o 5000 de sârbi din Turcia s'au refugiat în Vranja, Ujice și Kragujevatz de grăbaza cruzimilor turcilor.

Pacea italo-turcă.

Viena. — Ziarului „Neues Wiener Tageblatt” i se telegrafiază din Roma că Reșid bey va sosi cel mai târziu mâine la Ouchy. O amânare a semnării preliminărilor păcii este exclusă. Se asigură că dacă Reșid bey nu aduce aprobarea condițiunei sine qua non pe care a pus-o Italia pentru încheierea păcii, Italia va începe de îndată războiul.

Știrea că Italia a pus noi condițiuni este nefondată. Guvernul italian a luat toate măsurile pentru o eventuală rupere a tratatelor. Sunt temeri că tratativele nu vor duce la un rezultat favorabil. In cazul când Italia se va vedea silită să continue războiul și să amâne astfel pentru mai târziu încheierea păcii, atunci Italia nu va accepta în nici un caz ca bază a tratatelor viitoare pe acelea stabilite acum la Ouchy.

Turin. — Ziarul „Stampa” anunță că forma oficială în care a fost anunțată plecarea primei escadre arată ferma hotărâre a guvernului ca, în cazul ruperei tratatelor de pace, războiul va fi continuat cu și mai mare energie și că a și pregătit întinse planuri de operații atât pe uscat cât și pe apă.

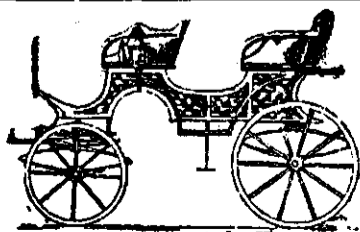
Lipsește numai semnalul pentru începerea acțiunei.

Ka 127

Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,
Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).**Mare magazin de trăsuri noi și folosite.**

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de bransa aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpa obnibuse pentru 6 persoane, cară funebre, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

Nota guvernului Italian.

Milano. — După informația ziarului „Avanti”, prim-ministrul Giolitti și ministrul de externe San Giuliano au ținut Duminecă o conferință importantă în care au hotărât ca guvernul italian să trimită o notă marilor puteri. În notă, guvernul italian va motiva în fața Europei întreruperea tratativelor cu Turcia, cu atitudinea necorectă și-iloială a acesteia din urmă. În asemenea împrejurări continuarea războiului e justificată pe deplin. Cu toate acestea, Italia va respecta statu-quo întocmai, ca și celelalte puteri.

Forturi turcești în mâinile Muntenegrenilor.

Podgorița. — Garnizoanele turcești Tuzi, Vranj și Viasani, impresurate de mai multe zile de Muntenegrini, văzând că nu pot spera ajutor de nicăieri, au hotărât în cele din urmă să se predea dușmanului. Vestea predării forturilor susnumite a produs un elan de însuflețire în sinul populației din Muntenegru. La Constantinopol ea a produs o adevărată consternare.

Neutralitate dubioasă.

Petersburg. — Ziarul „Rieci” scrie în numărul-i mai recent că situația din Balcani e atât de amenințătoare, încât azi nu numai neutralitatea monarhiei austro-ungare a devenit problematică, dar nici neutralitatea Rusiei nu mai e sigură.

Grecia anexează Creta.

Atena. — În ședința de ieri a camerei, la care au participat și deputații cretani, primul-ministru Venizelos a declarat că guvernul aprobă decizia ministrilor din camera cretană și declară în mod hotărât, că de-acum Creta și Grecia vor avea numai o singură cameră. Primul-ministru a provocat pe deputații cretani să se întoarcă în Creta, unde noile alegeri se vor face după legile constituției grecești. Venizelos a mai adăugat, că Grecia în privința morală și materială întărită prin sprijinul statelor aliate, sigură de învingere va da piept oricărei primejdii.

Intrevedere între d. Mișu, ministrul României la Constantinopol și Noradunghian, min. de externe al Turciei.

Constantinopol. — Ziarul „Stambul”, ocupându-se de întrevederea ce a avut loc la Constantinopol între ministrul României, d. Mișu și Noradunghian, ministrul de externe al Turciei, spune:

„In cursul acestei întrevederi, ministrul României a dezvoltat linia de conduită adoptată de guvernul său față de situația actuală din Balcani.

El a declarat că în cazul când toate statele balcanice ar urma pilda Muntenegrului, România va observa o atitudine neutră, urmărind însă cu tot interesul pe cure-l cere situația evenimentele ce se vor ivi. Intrevederea dintre d. Noradunghian Effendi și d. Mișu s'a prelungit mai multe ore”.

O trupă muntenegrină măcelărită.

Londra. — Lui „Times” i se anunță din Belgrad: Trupa muntenegrină de o mie de soldați, care Vinerea trecută a atacat trupele turcești, a plătit scump această îndrăzneală, deoarece turcii au măcelărit aproape întreagă trupa.

Statistică sângeroasă.

Cetinje. — La cartierul general muntenegrin au fost constatate, până Duminecă seara, următoarele pierderi: De partea turcilor au căzut morți 1 colonel, 4 ofițeri, 25 subofițeri și 650

soldați; răniți au fost 92 soldați iar 126 au fost făcuți prizonieri. De partea muntenegrenilor au fost 148 morți, 582 răniți, iar 2 soldați au dispărut fără a li se da de urmă.

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 Octomvrie 1912.

Redacțional. Domnii colaboratori și corespondenți ai ziarului nostru sunt rugați, odată pentru totdeauna, să binevoiască a scrie articolele resp. corespondențele lor cu ortografia ziarului nostru, ușurându-ne în chipul acesta enorma muncă ce o depunem la corectura manuscriselor.

Turneul tenorului Ionel Rădulescu. Apreciatul nostru artist, tenorul Rădulescu va da următoarele concerte:

Siria: Joi în 24 Octomvrie st. n.
Brad: Sâmbătă 26 Octomvrie st. n.
Abrud: Duminecă 27 Octomvrie st. n.
Turda: Marți 29 Octomvrie st. n.
Cluj: Sâmbătă 2 Noemvrie.
Năsăud: Duminecă 3 Noemvrie.
Bistrița: Joi 7 Noemvrie.
Beiuș: Duminecă 10 Noemvrie.

Convocare. În virtutea §-lui 23 din statute, convocăm prin aceasta adunarea generală a Reuniunii învățătorilor români gr. cat. din ținutul Lugoșului la Timișoara Fabrică pe zilele de 20 și 21 Octomvrie st. n. 1912. Ioan Bogdan vicepreș., Valeriu Sas secr.

Intâlnire colegială. Iubiții colegi, cari au absolvat pedagogia rom. gr. or. din Arad în anul 1882, sunt rugați să participe la convenirea colegială de 30 de ani, ce va avea loc în 3 (16) Noemvrie (Sâmbătă) 1912 cu ocaziunea serbărilor centenare ale institutului pedagogic din Arad. Vascău-Arad-Galșa la 13 Oct. st. n. 1912. Vasile Sala inv. emerit., Iosif Moldovan inv., Iuliu Groșorean inv. Toate ziarele române sunt rugate a reproduce aceasta convocare.

Un nou ziar românesc. În Șimleu a apărut Dumineca trecută un nou ziar românesc, „Gazeta învățătorilor”, organ didactic-politic al învățătorilor români din Ungaria. Ziarul va apărea săptămânal și este condus de d. Simion Oros. Apariția acestui organ care se prezintă în condiții bune, este o dovadă că învățătoria noastră se va afirma de acum și ca un important factor politic, de care va trebui să ție seamă guvernul unguresc. Dorim noului confrate existență îndelungată!

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pentru biserică gr.-cat care se va zidi în Suciag, s'au mai primit până în prezent următoarele daruri după apelul făcut: Parohia Vestem 4 cor. 50 fil.; Bis. din Racovița 5 cor. 88 fil.; Parohia Sângeorgiul-de-câmpie: Andrei Ilieș 5 cor., Vasile Ognean 1 cor., Ioan Coste I. Pașcu 1 cor., mai mulți credincioși 1.50 cor., suma totală 8 cor 50 fil.; Parohia Ulieșul-mare: Avram Suci 1 cor., Ioan Ritea 1 cor., Petru Bica 1 cor., mai mulți credincioși 8 cor. 50 fil., suma toată 11 cor. 50 fil.; Ladislau Pop din Cluj 100 cor.; Parohia Popfalău: George Girda 1 cor., Teodor Ripaș 1 cor., Ioan Corujan 1 cor., Zaharie Drăgan 1 cor., Ioan Dregan curat. 2 cor., Simion Cătană 1 cor., Păpuc Ioan a Veroni 1 cor., Dregan Iosif 1 cor., Vas. Păpușescu preot 1 cor., mai mulți credincioși 2 cor. 68 fil., suma totală 15 cor. 68 fil.; Rozalia Olar din Rachișul-român 3 cor.; Dr. Anca medic militar Cluj 10 cor.; Parohia Băgău: Ieron. Man preot 1 cor., mai mulți credincioși 12 cor. 68 fil., suma totală 13 cor. 68 fil.; Dr. Ștefan Morar adv. Cluj 10 cor. Marimimosilor donatori, a că-

ror nume va fi scris în „Cartea de aur” a bisnoastre, și pe aceasta cale le exprimăm cele mai mari mulțămite. Suciag la 10 Octomvrie n. 1912. Beniamin Rusu, preot, Ioan Sumurducan, curat. racion.

Puternice cutremure de pământ în România. În Odobesti s'au simțit Sâmbătă puternice cutremure de pământ cari au durat vre-o 5 secunde. Panica a fost mare. Populația a eșit înspăimântată pe străzi temându-se de prăbușiri. Fenomenul e comentat pretutindeni. Populația îl pune în legătură cu evenimentele războinice externe. În Focșani s'a simțit un cutremur de pământ. Lumea înspăimântată, a eșit în stradă. — Consiliul comunal a votat un credit pentru repararea catedralei Sf. Iosif. În Mărăsești s'au simțit în localitate două puternice cutremure de pământ, cari au durat câteva clipe, venite: prima verticală, iar a doua orizontală.

Soldați români atacați de bulgari. Din Călărași se depeșează că patru soldați dela pichetul Alnalău (Constanța), ducându-se în satul Almalău, depărtare de 4 kilometri de pichet, s'au întâlnit la o cârciumă cu mai mulți bulgari, cetățeni dobrogeni. Din vorbă în vorbă, discuția a venit asupra războiului. Părerile fiind împărțite, discuția a devenit din ce în ce mai aprinsă. Soldații ca să evite un scandal, au părăsit cârciuma spre a se înapoia la pichet. Bulgarii, îndârjiți peste măsură, întovărășiți de alți din sat, în total vre-o 20, și înarmați cu ciomege, s'au luat după soldați. Ajungându-i pe când treceau printr'o pădure, au tăbărit cu ciomegile pe ei. Doi soldați au căzut grav răniți, cu captele sparte. Ceilalți doi, deși loviți, au putut scăpa cu fuga, refugindu-se la pichet. Comandantul companiei din Ostrov, împreună cu șeful secției de jandarmi din Almafău anchetează cazul.

Un soldat ungar în prisoare la Turci. Se vesteste că un anumit soldat ungar din regimentul de linie 59 al Uvațului a sosit în Triest pe vaporul Lloyd din Graț mai zilele trecute. Din trecere de vreme va fi povestit camarazilor săi cam următoarele aventuri ajunse mai apoi și la urechile mai marilor. Înainte de asta cu 3 luni de zile stătea ca pază în granița Turciei sub supravegherea unui căprar. O ceată de soldați turci s'au năpustit asupra lor, a omorât pe căprar, iar el a ajuns în Constantinopol la răcoare, de unde cu chiu cu vai (!!) a scăpat. Respectivul soldat a fost pus sub controlă de autoritatea militară — cu gândul poate să-i taite pofta a mai croi câte de toate pe spinarea ungarilor.

Învățămintele actualelor manevre române. Manevrela regale române odată terminate interesant este să vedem care este starea trupelor și în ce condițiuni se găsește armamentul român. Atât în anul acesta — cât și în anii trecuți — s'a dovedit prin manevrele făcute, că armata română este pregătită pentru orice eventualitate și gata de a intra în foc. Calitățile soldatului român sunt cunoscute și ele se afirmă anual și cu fiecăre împrejurare. La actualele manevre, dacă am aminti numai lungile marșuri făcute pe un teren cu totul prost și brăzdat de râuri și părae revărsate din cauza ploilor și încă ar fi suficient pentru a vedea rezistența soldatului român. *Trei mari calități are soldatul român: este sobru, rezistent și impetuos.*

Am putut vedea trupe întregi din corpul de Nord (partidul roșu), cari au trecut Crivățul, Cricovul și Ialomița prin apa care venia mai sus de brâu și cari — după această trecere — au rămas noaptea în aer liber, în bivouac pentru ca a doua zi să pornească la lupte cu mai multă rezistență și impetuositate. Atașaii militari străini — în nenumărate rânduri — au admirat această rezistență de fier.

În ceea ce privește acum conducerea — ea

Fabrica de granit, syenit

industrie de marmoră și

ciselare de piatră a lui

Iosif Nagy

Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ee fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmură pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de vînzare, prețuri ieftine. Din depozitul men bogat de monumente, în care efeptuese vînderi în mare și în mic liferez colegilor de branșe și obiecte singulare, în prețul de fabrică.

fiind în funcțiune de valoarea soldatului și de capacitate, s'a dovedit că este la înălțimea ori cărei cerințe. În ceea ce privește armamentul putem anunța că tot ce știința militară aplicată a produs mai bun, s'a utilizat la actualele manevre. Au funcționat astfel: puști și tunuri din ultimele sisteme, periculoasele mitralieze, aeroplanelle, camioanele-automobile, motocicletele militare, automobilele (secția ofițerilor voluntari de automobile), telegrafia fără fir, serviciul de poștă și telefon pe câmp de război, etc., etc., cari cu toate au contribuit la deplina reușită a actualelor manevre.

Înainte de a termina nu putem să nu reamintim atitudinea războinică a principelui Carol care — în calitate de comandant al unui pluton din batalionul I vânători — a mers zeci de kilometri pas la pas cu soldații sfruntând toate intemperiiile și trecând prin ape cari ajungeau la burta calului.

Victorii și pierderi. N'au ajuns încă bine la graniță și munteneșii telegrafiază că turcii au 600 de morți, iar ei un câne împușcat sub coadă. Astea sunt taman victoriile rușilor în 77, până nu telegrafiasse țarul cerând ca trupele românești să treacă Dunărea în orice condiții. Turcii îi zvântau, iar ei telegrafiau sistematic că de partea turcilor sunt o mie de morți, iar la ei un cal împușcat. Cum se vede, serviciul telegrafic în război n'a prea progresat dela 77 încetează.

Barba. Congresul coaforilor din Paris a pus barba la ordinea zilei. Cari sunt fazele evoluției sale? Generalii primului imperiu francez introduc moda favoritelor. Toată generația de atunci, dela 1815 și până la 1848, a purtat „cotlete”. Picturile vremii ne-o dovedesc. La începutul imperiului al doilea domneau mustața și barbăscenul la Napoleon III, modă căzută în disgrăție pe la sfârșitul imperiului și păstrată azi numai de unii pensionari militari în amintirea împăratului. Cât despre favorite, le mai poartă numai unii cari au rămas fideli modei engleze de acum câțiva ani. Mustața rezistă, cu toate argumentele celor rași că igiena impune alungarea lor. Ba tunsă, ba ridicată în furculiță, ba întinsă până la urechi, ba pe cală, chinuită, ciuntită, nu se lasă și de sigur că în totdeauna va mărturisi o oarecare virilitate — chiar atunci când va fi desmăntită în fapt.

O întrebare. Ce s'a făcut craniul lui Descartes? se întreabă lumea științifică. Iată problema ce preocupă azi Academia de științe din Paris.

Se pare că atunci când corpul marelui filozof a fost adus din Suedia în Franța, sicriul său a fost profanat de un individ a cărui noționalitate nu se cunoaște. Acest individ, după ce ar fi șterpelit capul autorului Discursului despre Metodă, l-ar fi vândut unui personaj misterios, care l-ar fi trecut apoi altei persoane tot așa misterioase. În acest moment craniul lui Descartes s'ar găsi în muzeul Academiei din Lund. Uite însă unde se complică lucrurile. Profesorul Frederics, după ce a examinat amănunțit craniul din Lund, a declarat că este al unui tânăr, pe când Descartes a murit la 55 ani. Profesorul adaugă că adevăratul craniu al lui Descartes este cel pe care Berzelius l-a trimis odinioară lui Cuvier, cumpărat la licitație publică. Or, această prețioasă rămășiță, pusă sub îngrijirea lui Cuvier, în galeriile muzeului din Paris, a dispărut.

Unde o fi?

Transportarea ex-sultanului Abdul-Hamid. Din Salonic vine știrea că guvernul a făcut pregătirile necesare pentru transportarea ex-sultanului Abdul Hamid. Bagajul său din vila Allatini este împachetat. Ex-sultanul își va duce cu sine și haremul. Călătoria dela Salonic până la Constantinopol se va face în cursul nopții, cu un tren special urmat de o escortă puternică. Dela Constantinopol ex-sultanului va fi dus la

Brussa. Ulterior se anunță din Salonic, că ex-sultanul a și fost transportat aseară la Constantinopol.

Revolta mateloților de pe vasul „Lasse Mendel.” Din Hamburg „Lasse Mendel”, care face curse între Copenhaga și Danzig, s'a cprit în portul Horth. După ce căpitanul a părăsit bordul, mateloții vaporului s'au răsculat și au asasinat 21 oameni din personalul vaporului. Printre cei asasinați se află 3 ofițeri și 18 mateloți cari au luat apărarea ofițerilor. Mateloții revoltați au fost arestați și transportați în Germania.

x Pregătirea romului și a lichurilor în mod casnic! 100—200 procente economie, 20 fileri. 1 dosă de extract de rum concentrat de lamaica, sau orice extracte de licheri, prin care se poate pregăti 1 litru rum foarte fin, ori 2 litri de lichor foarte fin. La fiecare sticlă se aduce și modul de pregătire.

În schimbul unei sume de 80 fil, în mărci postale trimis franco o dosă de mostră din ori care extract de lichor sau rum.

Magazin principal: **Parfumerie „Hygiene” Timișoara-Cetate** (Temesvár-Belváros) vis-à-vis de intrarea casei hotelului „Coroana”.

Ultima oră

Lupta dintre turci și munteneșii.

Podgorița. — *De ieri dimineață artileria munteneșină a început o nouă canonadă contra orașului Tuzi, deoarece tratativele de predare au fost zădărnice. Vranja abia mai poate rezista, deoarece între șanturi abia numai un tun mai este folosibil, celelalte au fost distruse de către gloanțele tunurilor munteneșilor. Coloana de nord, sub conducerea generalului Vucovici, a cucerit trei întărituri turcești lângă Guzinje.*

În momentul acesta munteneșii cu 4 tunuri cu tir repede bombardează întăriturile dela Guzinje. Aici în fiecare moment se așteaptă știrea despre cucerirea acestor întărituri.

Consulii statelor balcanice gata de plecare.

Londra. — Lui „Lokalanzeiger” i se anunță din Constantinopol: Consulii sârb, bulgar și grec așteaptă până de seară ordinele guvernelor respective, pentru plecare. Consulii au și răscumpărat biletele de călătorie pentru un vapor român.

Sandjacul Novi-Bazar.

Sofia. — La o inițiativă din Belgrad între guvernele alianței balcanice decurg tratative în scopul ca Serbia să facă un fel de declarație la Viena și Petersburg, asigurând că din partea ei va face tot posibilul ca operațiunile de război să nu atingă teritoriul sandjacului Novi-Bazar.

Învingere munteneșină.

Podgorița. — Orașul Tuzi împreună cu întăriturile și cu vre-o 5000 de soldați turci a capitulat. Știrea aceasta a fost primită la Podgorița cu mult entuziasm.

O intervenție a lui Pierre Loti.

Paris. — Marele scriitor francez Pierre Loti, care se află actualmente în America, a adresat o telegramă unui ziar parizian prin care spune că regretă că Europa nu intervine în Balcani, cel puțin din respect pentru curajul eroic admirabil al Turciei.

Cele ce i s'au spus de președintele Taft, îl fac să nădăjduiască că Statele-Unite vor face în curând o propunere de arbitragiu.

Sedința delegațiunii ungare.

Delegațiunea ungară s'a întrunit azi înainte de amiază în ședință plenară. La ordinea zilei e discuția creditelor militare extraordinare. Conte Khuen-Héderváry rostește un discurs mai lung, în care face o amănunțită expunere a situației politice interne și externe. În alte timpuri ne puteam permite să întindem discuții fără sfârșit în jurul creditelor militare, astăzi însă situația externă extrem de critică ne indică o procedură grabnică, fără șovăire. Vorbind de chestiunea balcanică, contele Khuen spune că nu putem trece așa ușor peste mizunțele țărilor din Balcani, ci din contră, trebuie să le dăm cuvenita considerațiune. Să ne silim a ni-le face prietene și să căutăm să le convințăm că nu stăm în calea aspirațiilor lor naționale. Vorbește apoi de curentul trialist din sudul monarhiei, de care spune că n'avem să ne temem, dar în același timp nu ni-e permis nici să-l disconsiderăm. Curentul acesta are chiar o influență binefăcătoare, fiindcă apropie tot mai mult și unește mai strâns la olaltă pe aderenții sinceri ai dualismului.

Rezultatul desbaterilor, la cari afară de Khuen au luat parte și alți delegați, nu-l cunoaștem încă.

POȘTA REDACȚIEI.

Dlul T. N. (Budapesta). Articolul d-tale despre „Rezistența aerului nu-l putem publica, deoarece numai specialiști îl pot înțelege.

Dlul P. P. (Gemene, Bucovina). Aducea dlul V. Stroescu n'o știm. De altfel încercările dvoastră sunt zădărnice, căci d. Stroescu n'a dat nici un dă ajutoare Bucovenienilor.

P. D. (Sângeorgiu-român). Articolul este scris cu prea multă patimă și de aceea nu-l putem publica. Mai multă obiectivitate n'ar strica.

D. M. in G. Este „Foia interesantă” (Orăștie) la un loc cu „Libertatea”; în Budapesta „Foia ilustrată” a dlui Birăuț; în București „Ilustrațiunea română” care este scumpă dar și luxoasă. Aceasta din urmă apare lunar. Adresa o puteți căpăta scriind pur și simplu ziarului „Adevărul” în chestia aceasta.

POȘTA ADMINISTRATIEI.

Casina Română, Reșinar. Am primit 7 cor. abonament până la finea anului 1912.

Daniel Săroiu, Tilișca. Mai 18 cor. aveți de solvit pe 1912.

Dr. Vasile Selăgian adv., Seini. Am primit 14 cor. abonament pe sem. II a. c. Pentru viitor ori când anticipativ.

Adam Lula preot, Dedaci. Am primit 7 cor. abonament pro lunile Septembrie, Octombrie și Noembrie. Pe anul 1912 aveți să mai plătiți 2 cor.

Dr. Z. M., Cernăuți. Am primit 12 cor. Rest pe anul c. 2 cor.

Vasilie Horga, Cluj. Comunicați-ne adresa anterioară.

Ioan Opris, Chesler. Abonamentul dv. este achitat până la 1 Martie 1913.

Confirmarea din Nr. 208 s'a cules greșit.

A V I Z I

Aducem la cunoștință că în zilele aceste vom sista expedarea foilor la adresa acelor abonați cari n'au plătit abonamentul înainte. Rugăm deci cu insistență pe restanțieri să grăbească cu achitarea datoriei lor.

Administrația ziarului „Românul”.

Redactor responsabil: Constantia Savu.

Biroul tehnic
Inginer diplomat **Robert Goldschmidt**
autorizat legal. Telefon: 489.
Brașov (Kronstadt) Schlossbergzeile nr. 8.

Dă consultări în toate chestiile industriale și tehnico-industriale
:- Proiectează și execută stabilimente electrice și de mașini. :-
Liferează turbine, roate hidraulice și pompe centrifugare, după construcții speciale probate.

Execută stabilimente hidrodinamice și de mori.
Liferează mașini pentru toate ramurile industriei.

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCAR ROMÂN DIN BUCUREȘTI.

ANUNȚ

Se aduce la cunoștință publică că, Joi 4/17 Octombrie a. c. se vor trage la sorți scrieri funciare rurale, pentru un capital de Lei 2.139.500 din care:

Scrieri 4% a 27-a tragere Lei 143.900

Scrieri 5% a 62-a tragere... 1.995.600

Tragerea la sorți se va face la orele 2 p. m. în ședință publică în localul societății Strada Colței Nr. 27.

Direcțiunea.

Un notar diplomat

afă aplicare momentană ca viconotar pe timp de un an eventual cu viitor în cancelaria not. cere. Valeriu Pop, Szecsel (Szeben m.) (Po 457-2)

La firma IOAN COMȘA și FIU în Săliște (Szelistye) afă aplicare sub condițiuni favorabile

un comi harnic

(manufacturier este preferat) și un

practicant

tinăr din familie bună, absolvent de cel puțin 3 sau 4 clase gimnaziale, reale sau civile.

(Co 485-3)

Un candidat de avocat

cu praxă afă aplicare cu 1 Nov. a. c. în cancelaria subscrisului

Dr. Ion P. Olteanu, adv. Magyarlăpos.

(O 472-12)

Caut 2 învățăcei

în prăvălia mea de modă pentru femei și bărbați, sticlărie, hârtie, galanterie și spețarie pe lângă condițiuni favorabile.

Petru Bârsan Bozovics

Ba 491-3

De inchiriat o tipografie

românească, foarte modern instalată, cu literă nouă, variată și modernă, cu trei mașini și motor electric.

Doritorii se vor adresa D-lui Dr. I. Ciordaș avocat în Beiuș (Belényes) Bihar m.

Doi candidați de avocați

afă aplicare momentană în cancelaria avocațială a lui

Dr. Gheorghe Drimba, Cohalm (Kóhalom).

(Bi 469-2)

Manuale folosite și noi

pentru toate instituturile de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri festive la librăria Pichler Sándor, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.

(Pi 887-100)

ANUNȚ.

Pentru o mină de cărbuni din România se caută un maister minier (obersteiger) în următoarele condițiuni:

Să fie absolvent al unei școli minere (bánya iskola) să aibă o practică de mai mulți ani la o mină de cărbuni, să fie sănătos și energie capabil de a da ajutor la măsurătoare cu busola și teodolitul.

Români și cei însurați se preferă. Petițiunile în care se va arăta și pretențiunile de salariu și la care se va alătura o copie legalizată de pe actele de studii se vor înainta administrației ziarului „Românul”. (Li 458-6)

Stima cea mai mare

ce se poate manifesta este dacă morților noștri le punem

o frumoasă piatră mormântală.

De vânzare, cu prețuri moderate, asortiment bogat la

văduva FRANK VILMOS-né, Cel mai vechi magazin de pietri mormântale

ARAD, piața Boros-Béni

(vis-à-vis de moara de foc Széchenyi).

(A 484-5)

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abateră dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

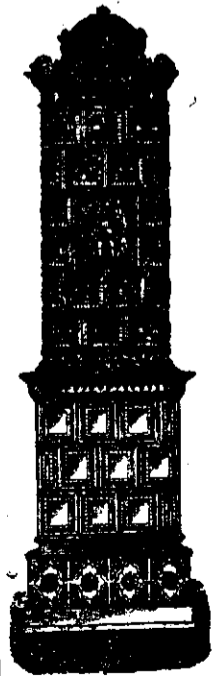
med. BERTALAN KURZER și ERNŐ VIDOR de Mártafa.

(Ka 154-39)

KISS JÁNOS

fabricant de cuptoare și magazin de cuptoare de lut

Alba-Iulia (Gyulafehérvár)

Recomandă on. public din loc și jur magazinul lui bogat asortat cu cuptoare de olane și maiolică, sigure de foc, în stil modern și în diferite culori, cu aparat de fert în grabă, 25% economie în material de încălzit. — Pregătește, reparază și clădește căminuri și vetre de fier. Comandele din provincie se execută grabnie, punctual și cu prețuri convenabile, pe lângă garanță de 2 ani.

KI 122-60

ANUNȚURI

se primesc cu prețuri moderate la administrația ziarului acesta.

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 25-35. N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15545. (Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc

pentru oficii, medeci, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în bransa aceasta în Ungaria.

Prețuri de fabrică.

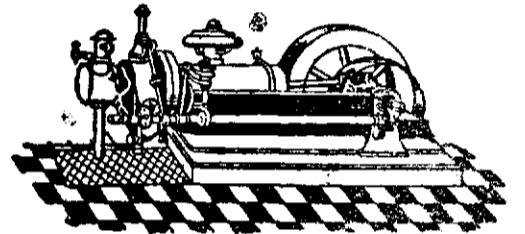
Correspondență în limbile maghiară și germană (Ka 113-30)

Körber József és T-sa

LUGOJ, strada T-mișorii nr. 28.

(Casa proprie)

Lăcătușeri, atelier pentru repararea mașinilor, instalatori de apeducte. Atelier entru repararea pompelor, a mașinilor cu benzin, motoare, mașini cu aburi și mașini agricole.

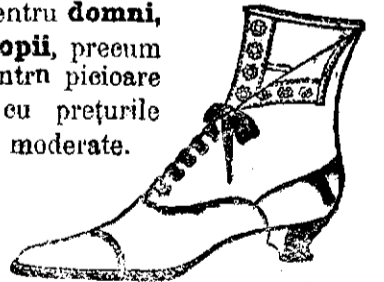
Lipire autogenă cu cea mai deplină garanță Atelier special. Turnătorie de fer și oțel. TELEFON 184.

Petru Moga

panofar pentru domni, dame și ortoped Gluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de ghete pentru domni, dame și copii, precum și ghete pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

(Me 138-30)

JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrassy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasa primă ca:

cuțite de buznar, bri-ciuri de ras, foarfeci de oțel, instru-

mente chirurgice, tacâmuri, unelte de grădină, bantage; legături la curarea morburilor se efectuează prin oameni experți Ciorapi de gumi, specialist pentru mâni artistice, picioare și alte aparate ortopedice, preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări se efectuează garanție de oameni experți.

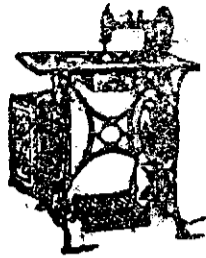

Totfelul de instrumente muzicale violini, chitare, cimbele și pianе încordează și reparază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR
măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de pianе

DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Incordări de pianе la dorință execut și în provincie.

(Ka 31-52)

Prima calitate

Masini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikahajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 cutii din oricare soiă 110 K., cu luntre scufundătoare (sülyezettó karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu 130 cor. precum și biciclete cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — liferează:

KRAUSZ HENRIK
Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

Revânzătorilor le dau rabat. — Catalog la cerere trimis gratis și franco.

MANDEL ZSIGA

orologier giuvaergiu-optic

DÉS-Fötér

Sucursala Gyulafehérvár

Cel mai mare depozit de tot felul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articuli de argint de China Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophone și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate

(Ma 182-30)

In atențiunea dlor vânători!

Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odăilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

bransa mea, în mod inexceptionabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

preparator și fabricant de instrumente de fizică.
Szeged, Petőfi-sugarut nr. 55.

Vo 286-30

Stoboare de sârmă

tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

In atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vinătoare etc. (Ke 84-30)

KLEIN ISTVÁN,

fabrică pentru împletituri de sârmă,
Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice. Cele mai frumoase rețele! Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schintel, coșnițe pentru nutreț, botnițe pentru boi și stouri pentru ferești de orice mărime.

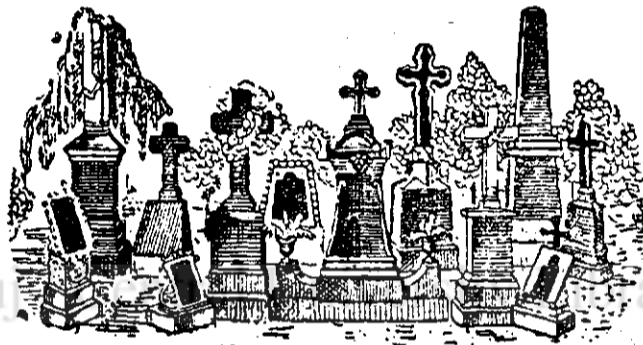
Prețuri ieftine! — Serviciu prompt
Prospect de prețuri trimis gratis.

CORNEL TUNNER

industrie de marmoră și granit în

Timișoara-Fabric, Andrásy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.

Filiala: Vârșeț, str. Deák Ferencz nrul 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale
table de marmoră,

statui, etc. fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, liferează mai ieftin ca orice concurență.

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

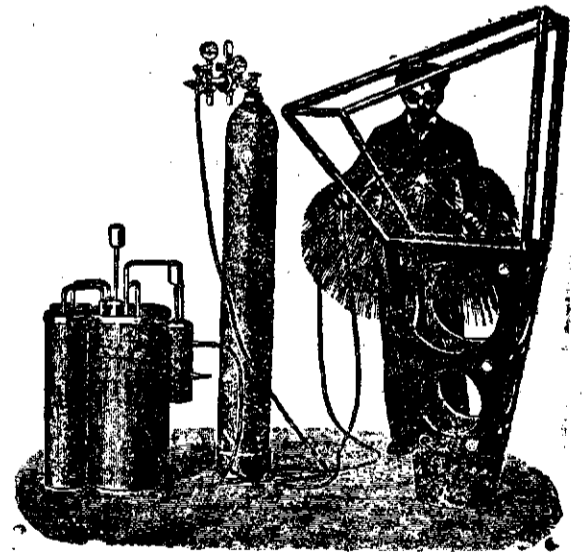
Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20-50.)

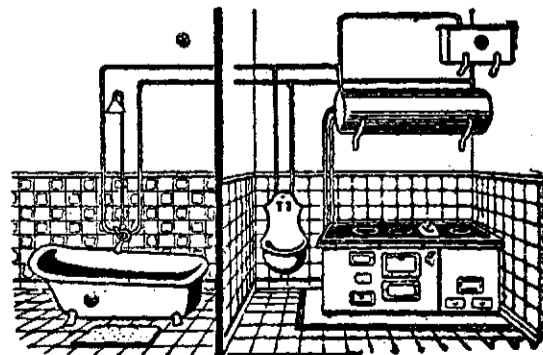
Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 199-120)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincutre. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

(Ba 116-280)

Gustați
Berea **SLEPING-car**
din fabrica „Bragadiru”.

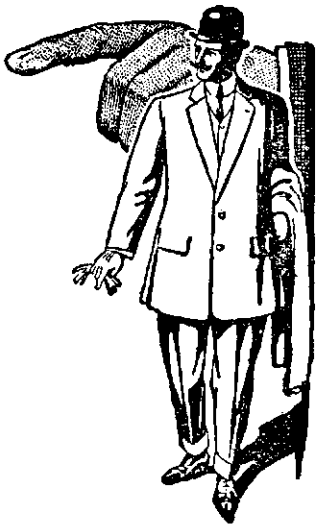
D. CEPENARIU

croitori pentru domni
Bistrița str. Lemnelor 41.

Magazin permanent de specialitate de materii veritabile engleze, cari satisfac și gusturile celor mai moderne.

Haine și pardesii

pentru domn după croiul cel :: mai nou ::

Ce 193-30

KUN ENORE,
atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

(Ku 39-60) **SZATMÁR,**
casa-Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recomandă pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor socotesc taxa numai pentru 5.

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

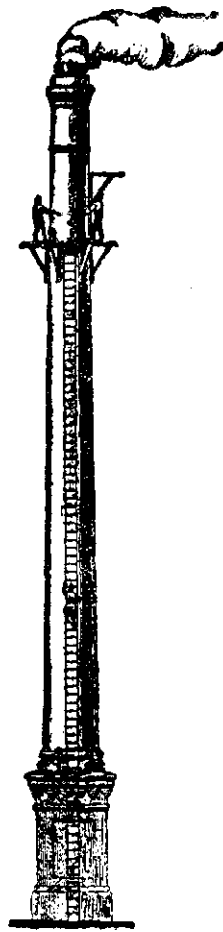
Având sistem propriu de-a curăți chimic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colorez în colorii închise.

(Lu 15-60)

Construirea și repararea
hornurilor pentru fabrici
execută fără conturbarea lucrului fabricii

Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

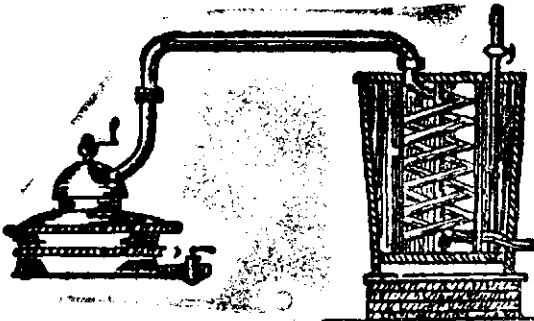

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construește **pereti** pentru cazane, cupatoare pentru orice ram industrial și totfelul de **turle** pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea-mai mare în Europa, am zidit în pereti locomobile de 90.000 HP. cu suprafață de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabricii, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilustrat se trimit gratis.

(Gu 339-15)

GAZANE pentru ferberea rachiului

Aranjamente pentru fabrici de SPIRT.

MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărire vaselor.

Prețuri moderate!
Condiții favorabile de platire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164-30)

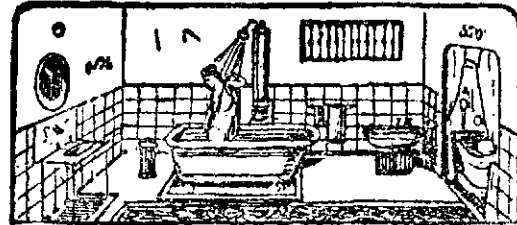
EDUARD LEXEN,

finichigiu și antepriză de instalațiuni

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.
Brașov, Prăvălie: Strada Gábel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de finichigiu și galanterie la edificii, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase pentru bucătărie, dulapuri pentru gheață, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie

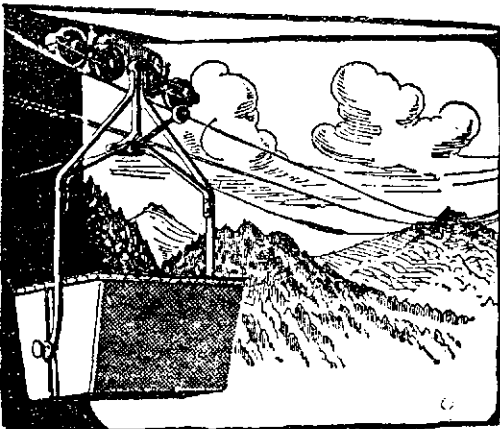
Lampe de carbid de totfelul dela 3 coroane în sus. — — Engroșiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, closete etc. Serviciu conștiinșios. Prețuri moderate. Reparație promptă

29-100)

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15-11.

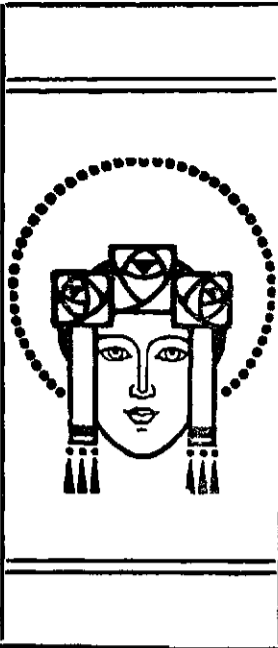

Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate „Balon”, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

(La 40-30)

KIKTA ISTVAN, atelier de pictură
Budapest, VIII. Koszoru-u. 17
Imi las îndrăzneala a atrage atențiunea on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac framurii de biserică, verande și sufragerii.
Mai departe plumbuit de artă, gravuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în bransa aceasta

Ki 41-

P. T.

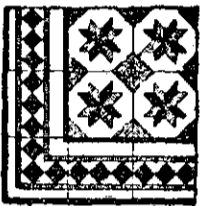
Am onoare a aduce la cunoștința on. public din loc și provincie, că după o lungă călătorie de studii în Viena în institutul de artă KOZEL, fotograf de curte :

ATELIERUL FOTOGR.F.C

din **MEDIAȘ**, bulev. Pieței nr. 14—15, l-am aranjat conform cerințelor moderne, cu cele mai noi aparate fotografice; totodată mi-am angajat și un conducător expert pentru atelier. În urma acestora sunt în plăcuta pozițiune a satisface tuturor pretențiilor onor. public. — Rugând binevoitorul sprijin al on. public sunt

Cu deosebită stimă:
IDA GUGGENBERGER.

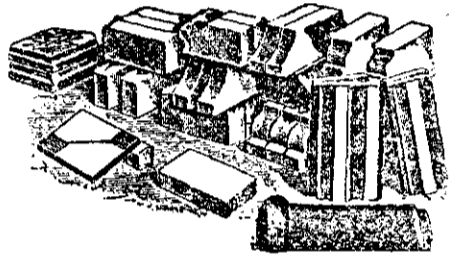
(Ma 131—60)

Mandler János

întreprindere de beton, piatră artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în bransa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de piatră artificială, pereți, conuri „Rabitz“, inele pentru fântâni, bazeuri, fântâni arteziane și vâlale executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

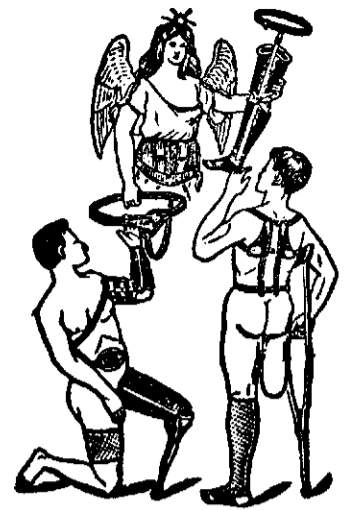
Cu prospecte servese gratuit.

Recomandate de către cel mai renumiți medici!

Bandaje

picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțe, irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente rezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158—26)

Leitner Sándor mechanic și electrotehnic
Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: casse de bani, biciclete, mașini de cusut, gramatoane și mașini de scris. Primește orice muncă de bransă, precum: introducerea soneriilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56—30)

Pregătesc

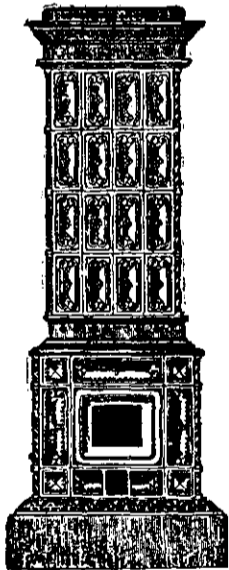
(Ma 146—30)

cuptoare de teracotă, căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cuptoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István

fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

MAÁR LAJOS és Testvére

fabrică de articlii de lăcătușerie

ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Teleky n-rul 45.

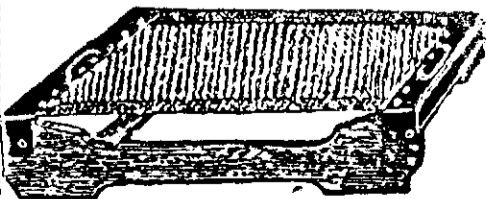
Executăm: vetre de fier, uși din fier vărsat, uși pentru cuptoare, țînătoare de clădiri, uși pentru cuptoare de copt, uși pentru căminuri, cuptoare de tinichea.

Catalog de prețuri la dorință se trimite gratis.

LEOPOLD KÖBER

LĂCĂTUȘ PENTRU CLĂDIRI ȘI LUCRĂRI DE ARTĂ și atelier pentru aranjamente cu gaz, apaducte și canalizare
MEDIAȘ (MEDGYES) str. Alsó Kovács n-rul 23.

Execută orice lucrări și reparări în această bransă și anume: lucrări de fier pentru clădiri, porți de fier, grații pentru morminți, vetre de fier și matrațe de fir, din material foarte bun, apoi introducerea de apaducte și canale cu prețuri ieftine și pe lângă garanță.

(K 464—)

Matutsek József

Kolozsvár, Szentegyház-u. 3.

Recomandă depozitul său bogat asortat cu totfelul de

încălțăminte

bărbătești și femeiești executate în atelierul propriu.

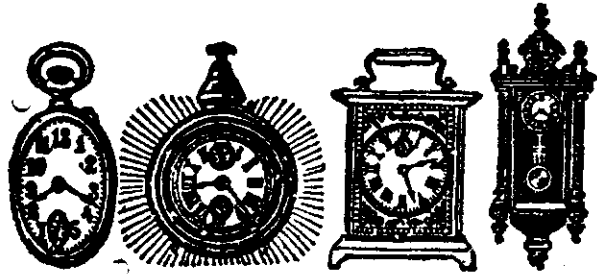
Comande din provincie, după măsură sau că trimițând o gheată veche care'i șade bine se pregătesc prompt și din material bun, trainic și la modă.

H. Miklós J.

ciasornicar,

SIBIU — NAGYSZEBEN Reisporgasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a totfelul de **ciasornice** de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și artiele optice. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios. Toate reparaturile se execută prompt și cu garanță.

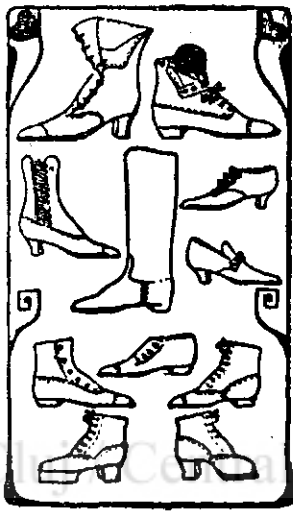
Weidner Jakab

(W—482)

Lugoj, strada Széchenyi nr. 8.

Telefon 87.

Prăvălie de pielării și acvizite pentru pantofari. Părți superioare la ghetete. Atelierul acesta de reparare rapidă se execută ghetete pentru domni, — femei și — copii precum și cioboate pentru soldați, după regulile militare. Cea mai ieftină — sursă — de cumpărat pentru pantofari. Părți superioare de ghetete după măsură sau model. Expediare cu poșta cea mai apropiată. La comenzile din provincie e destul a se trimite 1 gheată uzată.

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunțuri în ziarul nostru, vă rugăm

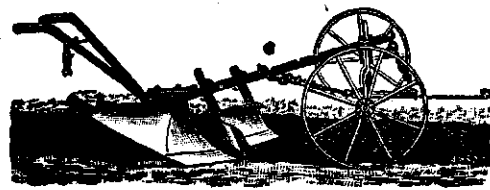
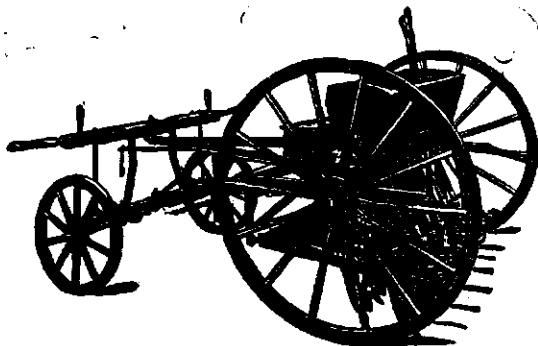
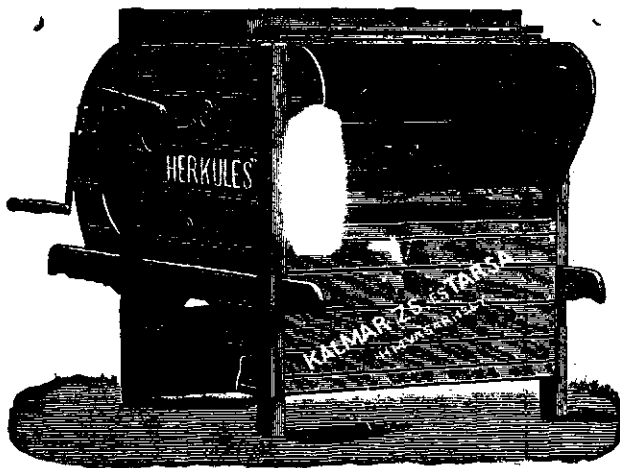
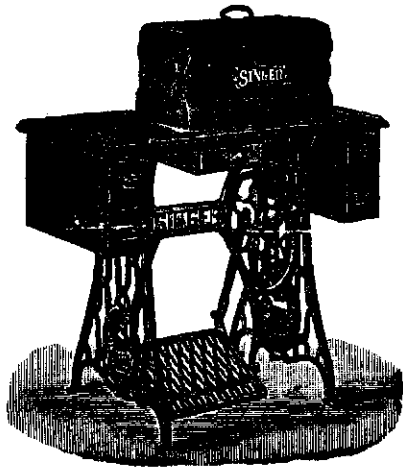
să vă referiți la ziarul nostru.

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție și me serviți, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primit oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului**„ROMANUL”.****MAXIM I. VULCU****FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI****ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon 108**

Atrag atențiunea on. public asupra marelui meu magazin de totfelul de mașini agricole cum sunt: mașini de sămănat, treierat, pluguri grape, preșuri, și mori de struguri, mașini de cusut.

Mai departe reconstruez tot felul de Locomobile să umble singure.

Magazin de articlii pentru biserici și preoți.

GHEORGHE IANCOVICI ≡ ARAD ≡

Forray utca n-rul 2.

Postavuri de re-
verenzi, brâuri,
preoțești, roșii, vâ-
: nete și negre :

Aduc la cunoștința onoratului public că au sosit
noutățile de toamnă
în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parche-
turi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate înșira : :

Cea mai bogată
magazie în articlii
pentru sfintele bi-
: serici și preoți :
(Ja 329—20)

leftinătate senzațională

Noutăți de sezon

Cioboate de box cu
bandă, moderne și
solide pentru dame. K. **8.50**

Cioboate de chevreau
cu bandă, foarte ele-
gante, pentru dame K. **9.50**

A monarchia legnagobb cipogydra 130 sajtó fiókrakidr

Ghetele TURUL

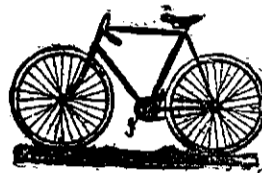
sunt
cele mai bune, elegante
și durabile.

„TURUL”
fabrică de ghete soc. pe acții
Cea mai mare fabrică în monarchie.
Prăvălie: ARAD, (Palatul Minorților).

Cioboate „American
Style” cu bandă eleg.
și solide p. bărbați K. **11.50**

Cioboate de box cu
bandă, moderne și so-
lide pentru bărbați K. **10.**

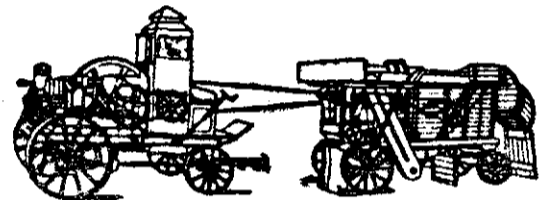
I 192—60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în bransa zidăriei și lăcătușeriei precum și **ferării** pentru zidări noi, **porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașine de gătit.** — Reparează pe lângă garanță orice fel de **mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene** — cu prețurile cele mai convenabile. □

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest,
IV. Papnevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Li 19—52)